

Turistična zveza
Slovenije

Postnina plačana
pri pošti 1102 Ljubljana

Lipov List

April 2024

dobre zgodbe v slovenskem turizmu

Zdravilni gozd
Poligon samooskrbe
Divja hrana
Pri chefu Štefelinu

I FEEL
SLOVENIA

Ob letošnjem svetovnem dnevu turizma
27. septembra 2024, ob 17. uri

BEREMO V GOZDNIH KNJIŽNICAH

READING IN FOREST LIBRARIES

on world tourism day

Join us on September 27, 2024 at 5 PM

Svoj dogodek vpišite na posebni spletni strani
Turistične zveze Slovenije

Register your event on the dedicated website
of the Tourist Association of Slovenia

<https://forms.gle/ID41WZMgzmaSwj3y9>

Risba: Ciril Horjak alias Dr. Horowitz

Letošnja tema svetovnega dneva turizma je: »Turizem in mir«!

Letošnji dan turizma bo v Sloveniji Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju s Turistično zvezo Slovenije, Andragoškim centrom Slovenije in Gozdarsko knjižnico (Gozdarski inštitut Slovenije) obeležil s povabilom k branju v gozdu. S tem bomo spodbujali bralno kulturo v Sloveniji in se vključili tudi v Nacionalni mesec skupnega branja, v katerem bo letos osrednja tema branje v javnem prostoru (več: <https://nmsb.pismen.si>).

Gozd je učilna. Drevesa so čudesa našega sveta. Vsako posebej nas zna nagovoriti. Zato nas vabi, da mu prisluhnemo. Vstopimo v dvorano skrivnosti dreves s knjigo in besedo.

Društva, skupine in institucije vabimo, da v **petek, 27. septembra 2024, ob 17. uri** v najbližjem gozdu, npr. ob učni oziroma tematski poti, organizirajo z branjem povezan dogodek. To je lahko postavitve gozdne knjižnice, javno branje literature v gozdu, pripovedovalski večer, predstavitev knjig, pravljice za otroke ali kaj podobnega. Morda organizirano obiščete gozdno knjižnico izven svojega kraja.

Pri organizaciji dogodkov se lahko povežete z lokalnimi vrtci, šolami, domovi za starejše, medgeneracijskimi centri, VDC centri, splošnimi knjižnicami ter založbami, občinami in drugimi zainteresiranimi posamezniki. Svoj dogodek vpišite na posebni spletni strani Turistične zveze Slovenije <https://forms.gle/y4hGtx5a6uJt7NF17>, da ga bomo lahko promovirali tudi v širši javnosti.

Osrednji dogodek ob svetovnem dnevu turizma v Sloveniji bo v **petek, 27. septembra 2024, ob 17. uri** v Zeliščarskem centru JV Slovenije v Škocjanu, kjer je postavljena prva gozdna knjižnica v Sloveniji.

Vabljeni k sodelovanju!

KAZALO

INTERVJU	4-6
Jože Prah, podpredsednik TZS: Slovenija naj postane gozdna oaza v evropskem prostoru	
TURIZEM V GOZDNEM PROSTORU	7-33
Odkrijte otroka v sebi. Raziščite čudovito naravo! Po sledih medveda, volka in risa	
Po zdravje in znanje v gozd	
Pozdravljeni v Jablaniški dolini na Jablaniški poti	
V Baški grapi se rojeva gozdna učna pot	
Vohajte lubje, humus, svež zrak ...	
Kranjska Gora je zdaj znana vsem strokovnjakom na svetu	
Poseben dan v gozdnem prostoru Zgornje Savinjske doline	
Akademija celostne oskrbe	
Institut Treelogy!	
Pol stoletja gozdnih učnih in tematskih poti v Sloveniji	
Dom gozdne kulture Radlje ob Dravi	
DIGITALNI DETOKS – počitniški tabori za mlade	
Doživljajski turizem v gozdnem prostoru	
Zeliščarski center JV Slovenije	
Šola preživetja v naravi Laris	
Kjer so čarovnice doma	
TZS	34-35
Pomurska turistična zveza podelila priznanja	
Srebrna obletnica humanitarnega turističnega društva	
Glas Maribor	
Dogodki TZS	
DIGITALIZACIJA	36
Gozdni splet nas uči sodelovanja	
TURISTIČNI PODMLADEK	37
Pri chefu Urošu Štefelinu	
KJER JE ZDRAVJE DOMA	38-41
Osnove divje hrane	
Gobe so lahko zdravilne, a tudi zelo strupene	
AKTUALNO	43
Največje in najširše drevo	

Drugi okvirček: Prihodnja številka Lipovega lista bo izšla v prvi polovici junija. Sporočila o novostih na območju delovanja vašega društva najpозneje do 10. maja 2024 pošljite na elektronski naslov: info@turisticna-zveza.si, napovedi prireditvev pa pridno vpisujte na našo spletno stran.

UVODNIK

Fotografija: Barbara Jakše Jeršič

Drage bralke, spoštovani bralci!

»Bolj kot postaja svet nor, globlje v gozd si želim,« so besede Linde Blackmoore, ameriške pesnice turških korenin. Gotovo nisem edina, ki v tem ponorelem svetu, tako kot ona, sanjari o umiku v gozd. Ko bom velika, bom živela v leseni hišici na robu gozda! Samo še malo, pa bom tam ...

V Sloveniji imamo kar 11.767, km² gozdov, kar predstavlja 58 odstotkov celotne površine države. V Evropski uniji se Slovenija uvršča na četrto mesto po gozdnatosti, za Finsko, Estonijo in Latvijo.

»V Pekingu se moraš voziti 1000 kilometrov, da prideš do prvega gozda, sam pa moram narediti samo dva koraka. Slovenci z gozdom živimo, gozd vidimo iz vsakega bloka,« je podpredsednik TZS in gozdar Jože Prah v osrednjem intervjuju izpostavil hōsto, kar je lepa slovenska beseda za gozd, ki jo dandanes uporabljajo le redki. Njegova vizija je, da mora Slovenija postati gozdna oaza v evropskem prostoru in da moramo na tem temelju zastaviti celoten slovenski turizem. Gozd in voda sta zdravilni, prioriteta Turistične zveze Slovenije in njenega predsednika Dominika S. Černjaka pa je, da zeleni turizem nadgradimo v zdravilni turizem.

Spomladanski Lipov list je tako svojevrsten katalog vseh inovativnih gozdnih produktov, ki jih imamo v Sloveniji že zdaj na pretek; od tematskih poti, gozdne učilne, vodenih gozdnih sprehodov pod budnim spremstvom prve generacije gozdno turističnih vodnikov, ki smo jih dobili v marcu, zgodbarjenj in branj v gozdovih, gozdnih kopeli in gozdnega velnesa do digitalnega gozdnega detoksa, šol preživetja v naravi do opazovanja takšnih in drugačnih divjih zveri. V Sloveniji imamo celo pravi pravcati pragozd in eno od zadnjih evropskih divjin, zato smo v resnici zelo bogati.

Med naštevanjem takšnih in drugačnih produktov gozdnega turizma me je prešinilo, kako zelo in hitro se spreminjajo časi, v katerih živimo. Zdaj je otroke treba v gozd voditi, moja generacija pa si je sama utirala gozdne poti. Otroštvo smo skorajda preživeli v gozdu in sama sem v njem nemara preživela celo več časa kot doma. S prijateljico Ksenijo sva jeseni pridno grabili listje in potem z drevesa skakali vanj, z Matejo sva si, sedeč na veji, pripovedovali skrivnosti, z Lucijo, Tončekom in ostalo bando smo se igrali ravbarje in žandarje in pozneje v gozdu zgradili pravi pravcati indijanski tabor, ki so nam ga – Bolonjcem porušili sovražni Sibirci z zgornjega konca vasi. Lakoto smo si težili z lešniki, orehi, kislicami, surovimi gobami – ne boste verjeli, jedli smo celo pesek!

»Redno se srečujem z mladimi in zdi se mi, da tudi v Sloveniji prihajamo v fazo, ko naši mladi, naši otroci izgubljajo stik z naravo. Med gozdnimi kopelmi se prvič usedejo na tla, začutijo prst, jo povohajo. Mimogrede: mikrobiološka sestava humusa je zelo podobna mikrobiološki sestavi človeške flore, zato z vonjanjem humusa krepimo svojo odpornost. Zdi se mi, da se mlajše generacije Slovencev vedno bolj oddaljujejo od narave. V prihodnjih letih bo povezovanje z naravo nedvomno prepoznano kot dodana vrednost,« napoveduje Jerneja Lešnik z Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem Maribor.

Spoštujmo torej hōsto in varujmo njeno pestrost. Otroci nam bodo hvaležni!

Polona Frelih,
urednica

Jože Prah, podpredsednik TZS in predsednik komisije za Naj pot

Slovenija naj postane gozdna oaza v evropskem prostoru

Pri Turistični zvezi Slovenije bomo tudi v prihodnje posebno pozornost posvečali turizmu v gozdnem prostoru, kar je že od nekdanje ena od prednostnih nalog našega delovanja. Pred leti smo se med drugim podpisali pod vseslovensko akcijo postavljanja zelenih oziroma gozdnih oken, ki jo je zasnoval Jože Prah, podpredsednik TZS in predsednik komisije za Naj pot. Pohodnik, planinec, turistični zanesenjak in prostovoljec tudi v letošnjem letu načrtuje številne projekte, ki v ospredje postavljajo naravo in hósto, ki je bila tudi v tokratnem intervjuju v središču pozornosti.

Začnimo z aktualnimi temami. V letošnjem letu obeležujemo 50 let gozdnih učnih poti kot predhodnic tematskih poti v Sloveniji. Kaj vse načrtujete ob okrogli obletnici?

Če bi pred dobrimi 60 leti nekdo na vasi hodil na sprehod v gozd, bi vsi mislili, da se mu je zmešalo. V gozd se je hodilo delat. Da se je pogled na to spremenil, je zaslužen dr. Milan Ciglar, slovenski gozdarski inženir, naravovarstvenik in organizator popotništva. Pred 50 leti je iz Nemčije v slovenski prostor prinesel razmišljanje, da funkcija gozda ni samo les. Že leta 1974 smo v Sloveniji postavili prve tri gozdne učne poti v naši državi: Šmarnogorsko na Grmadi pri Ljubljani, na Bistri pri Vrhniki ter pot Svečina. Prvzaprav smo bili že takrat pionirji na tem področju, saj smo imeli Teden gozdov, in sicer vedno zadnji teden v mesecu maju, kar velja še danes. Dr. Ciglar je mislil, da bodo, podobno kot v Nemčiji, gozdne učne poti obiskovale predvsem družine, pri nas pa je priložnost zagrabila šolska mladina, zato smo se osredotočili nanje. Naša filozofija je bila, da je treba delati z mladino, zato smo sklenili, da je mora vsako gozdno območje imeti vsaj eno ali več gozdnih ali učnih poti. Do leta 1986, ko je bil kongres na temo gozdnih učnih poti, smo imeli že skoraj 40 gozdnih in učnih poti. V zborniku iz leta 1987 je ogromno socioloških razmišljanj o gozdu in itd.

Od kod ta naprednost?

V prvi vrsti, ker smo imeli zelo napredno gozdarsko šolo, ki je bila prepoznana v svetu, prek dr. Boštjana Anka, dr. Dušana Mlinška in drugih svetovnih avtoritet na področju gozdarstva. Ciglar je leta 1975 v Slovenijo pripeljal še Evropske pešpoti, ki jih je danes v Evropi že 12 in so dolge kar 70000 kilometrov. V slovenskem in evropskem prostoru imajo poseben status. V Sloveniji imamo tri poti, ki so dolge okoli tisoč kilometrov. Tudi te poti sodijo v okvir turizma v gozdnem prostoru. Pred dobrimi 30 leti je bila v Sloveniji ustanovljena Pro Silva, Združenje za sonaravno gospodarjenje z gozdovi. Ob njeni 30.

obletnici, smo imeli v Radljah ob Dravi kongres, na katerem so se zbrali profesorji, akademiki z vsega sveta. Na njem smo dali poudarek drugačnim vsebinam, od gozdnih učnih poti do pohodništva, turistične vloge gozda ter rekreacijske in estetske vloge gozda. Pri Pro Silvi so se prepričali, da v slovenskem prostoru o gozdu razmišljamo široko, ne samo z mislijo na kubike.

Res pa je, da me je strah, da danes preveč razmišljamo o kubiku, ne znamo pa najti širine. Po drugi strani bo letos v Stockholmu Kongres FAO, na katerem bo večina govora na temo socialnih in okoljskih vlog gozda oz. ekosistemskih storitev, kot jim rečemo. Slednje imajo za človeka izjemno vlogo, sploh v tem času.

Včasih smo bili pri promociji teh funkcij veliko bolj suvereni, zdaj capljamo za drugimi. To pa zato, ker smo bili nekoč gozdarji povezani v eni organizaciji, v okolju smo spremljali ter načrtovali in izvajali vse: stanje, ukrepe, cilje. Zdaj tega ni več. Zdaj vsak zase nekaj kuje in težko pridemo skupaj.

Ste predsednik komisije za Naj pot. Trenutno imamo 700 tematskih poti. Kakšno je stanje na področju tematskih poti in kaj bi si želeli izboljšati?

Gozdarji smo že leta 1987 prepoznali, da ne moremo biti sami na tem področju, zato smo se povezali s Turistično zvezo Slovenije. Vsako leto od leta 1987 dalje smo imeli sestanek nekje, kjer se je odprla nova učna pot ali se je zgodilo nekaj drugega na temo gozda. To so bile res fantastične zgodbe. Našli smo način za sistemsko vzdrževanje, kar je bilo prepoznano s strani države, sodelovala so tudi podjetja. Šlo je za sinergijo med TZS, gozdarji ter kapitalom, ki nas je jasno podpiral. Ne samo v vlogi posla, pač pa v izobraževalnem momentu. Zadnjikrat smo se dobili leta 2004 in potem ponovno leta 2008 na sejmu v Gornji Radgoni. Pričakoval sem kvečjemu 10 ljudi, prišlo nas je 100. Rekel sem si: 'Če nas je toliko, bo res treba začeti migati!' Leta 2010 smo naredili študijo o tematskih poteh, leta 2011, ob

mednarodnem letu gozdov, smo povabili Planinsko zvezo, Zavod za gozdove, STO, Slovenia Outdoor, ki je takrat začela nastajati, in ustanovili smo komisijo za Naj poti. Začeli smo ocenjevati tematske poti. Do danes smo jih ocenili več kot 500.

Še ena večja prelomnica je prišla leta 2013, na kongresu za tematske poti na gradu Rajhenburg, kjer smo sprejeli zanimive usmeritve. Imamo ogromno odličnih zanesenjakov, ki dobro delajo kot prostovoljci. V slovenskem prostoru imamo nekaj poti, ki presegajo evropsko raven in so vredne ogleda.

Ob 10. obletnici ocenjevanja tematskih poti smo ponovno ocenili vse najboljše poti. Opravili smo intervjuje, ankete, ustvarili smo novo vizijo. Na najboljši poti enkrat na leto organiziramo Klepet na naj poti, kjer se spet vsi srečamo in predebatiramo, kako naprej.

Glavni izziv je, da še nimamo vpeljanega certificiranja tematskih poti. Na tem področju nas čaka še velik zalogaj. Treba je jasno povedati, da si v slovenskem prostoru ne želimo še ne vem koliko novih poti, pač pa želimo obstoječe nadgrajevati in jim dodajati vrednost.

Najslabše je, ko pridemo po petih letih na pot, ki umira. To je nekaj najslabšega, tako za obiskovalce kot tudi za samo naravo.

Letos bo klepet potekal na Risovi poti, ki je lani zmagala na natečaju Naj pot. Zakaj?

Risova pot je nekaj posebnega, saj imamo v Sloveniji samo tri zveri. Ris je po drugi svetovni vojni izginil s celega Gorskega Kotorja in slovenskega prostora. Slovenci smo ga naselili nazaj, za kar so zaslužni naši fantje, predvsem Maks Konečnik (dolgoletni član lovske družine Loški potok, op. p), ki je naselil prve rise iz Švice. Tematske poti ocenjujemo na podlagi petih modulov. Pomembno je med drugim tudi to, kako določeno pot začutiš. Gre za povsem subjektivno kategorijo. Nanjo dam celo več kot na objektivne parametre.

Prednost Risove poti je tudi ta, da je nastala na že obstoječi planinski poti, zato je obogatila ta prostor. Na Jelenovem studencu se bomo zbrali 29. maja, ob 9.00 uri. Poleg klepeta bomo tam pripravili tudi osrednjo prireditev ob slovenskem tednu gozdov.

Imajo izjemne vodnike, predvsem mi je zelo všeč, da so na destinaciji Kočevsko prepoznali, da vrednost gozda ni samo les. So mladi, odlični, delavni.

Ob 50. obletnici tematskih poti smo pripravili tudi zanimiv fotografski natečaj, ki traja že nekaj časa. Ali ste prejeli že veliko fotografij?

Fotografije se nabirajo. Od vsepovsod. Pritegnili smo tako profesionalne fotografe kot amaterje. Akcija se bo zaključila 20. novembra, ko bomo na Jakopičevem sprehajališču v Ljubljani odprli razstavo nagrajenih fotografij in tudi kaj povedali. K projektu so pristopili tudi Zavod za gozdove, TZS ter ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki nam bo tudi finančno pomagalo. Predvsem se mi zdi dobro, da bomo med 20. novembrom in 15. januarjem 2025 v Tivoliju vsak dan imeli dogodek. Povabili bomo različna društva, ustanove. Ta prostor bomo nadgradili. K projektu sta pristopila tudi Cekinov grad in MGLC Švicarija.

Še eno zanimivo akcijo pripravljate ob svetovnem dnevu turizma: gozdne knjižnice. Kako je nastala ta ideja?

V Občini Škocjan smo prek študijskega krožka »Od vznika do evra« odprli prvo gozdno knjižnico. Otvoritev je potekala tako, da je bila vstopnica knjiga, ki si jo prinesel, jo podaril, se vanjo podpisal. V tisti knjigi si povedal, zakaj si jo prinesel in jo daroval. V tej gozdni knjižnici se srečujejo ljudje od vsepovsod, ima pa tudi odličnega skrbnika Roka Petančiča.

Verjamem, da bomo k temu projektu pritegnili tudi pisatelje, politike, odločevalce, kajti z njimi moramo znati spregovoriti. Zakaj ne bi v gozdnem prostoru, ki vedno nekaj daje.

V Sloveniji imamo tudi 100 knjigobežnic, ki so v gozdnem prostoru, na robu gozda, v parkih. Kje? Ob drevesih.

Gozdne knjižnice ne razumem samo v smislu fizične knjižnice, fizičnega branja. Lahko se samo usedeš pod drevo in bereš, poslušаш gozd. Gozdna knjižnica je kot drevo in njegov celotni ekosistem.

V gozdu se lahko naučimo povezanosti, solidarnosti. Prepričan sem, da Darwinova teorija o boju za obstanek v slovenskem gozdu ne pride preveč v poštev. Ko se potopiš v naše pragozdove, ki jih imamo v Sloveniji 14, kar znese približno za 500 nogometnih igrišč, začutiš neko posebno energijo. Tukaj vse deluje: ni stresa.

V naravi obstaja ena sama resnica, da je sprememba stalnica. To je posebnost, ki se je moramo znati naučiti sprejemati.

Veliko delate tudi na področju izobraževanja.

Uskladili smo se, da tiste vodnike, ki že imajo licenco, z dvodnevni seminarjem nadgradimo v gozdne turistične vodnike. To bo lahko delal samo nekdo, ki že ima neko licenco, se pravi gorski vodnik, planinski vodnik, turistični vodnik.

Uvajamo tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo: vodnik, vodnica v krajini. Lastniki gozdov, ki jih je pri nas 413 tisoč, morajo v gozdu prepoznati neko vrednost, naučiti se morajo, da bodo znali gozdni prostor tudi tržiti.

Dvainšestdeset metrov visoka Sgermova smreka je najvišje naravno drevo v Evropi. Kdo jo bo znal boljše predstaviti – jaz ali njen lastnik? Njemu pomeni vse. Želimo si, da bi lastniki gozdov postali tudi skrbniki na gozdni poti ali na nekem naravnem objektu.

Kako gledate na gobarjenje in nabiralništvo, ki sta v Sloveniji vedno bolj priljubljena?

Kaj je nabiralništvo? Je to turizem? Kako ga opredeliti? Smo edina država v Evropi, ki ima 80 odstotkov gozdov v zasebni lasti. Če gledamo zgodovinsko: gobe in kostanj si vedno lahko nabiral v kateremkoli gozdu, suhljad in listje samo v svojem gozdu. V našem prostoru so ljudje vedno nabirali gozdne sadeže; od kostanjev, malin, jagod, borovnice.

O nabiralništvu imamo izjemno dober zakon, ki zaščiti gozdni ekosistem, imamo pa drug problem. Ne znamo ga spoštovati, saj smo preveč pohlepni.

Na svetovni dan turizma, 27. septembra 2018, je natanko 27 organizacij podpisalo bonton z imenom Obisk v naravi. Pri meni ni mogoče narediti izpita za vodnika, če tega bontona ne poznaš.

Druga zanimivost je, da je anketa med lastniki gozdov pokazala, da več kot polovica lastnikov gozdov ni proti nabiranju v njihovih gozdovih.

Ker ljudje pretiravajo, smo morali uvesti gozdni nadzor. V gozdu je vsak dan več kot 100 ljudi. Zavod za gozdove ne more kaznovati, je pa tisti, ki opozarja. Samo lani smo izdali več kot dva tisoč opozoril. Kultura šepa in več bi morali delati na ozaveščanju. Osebnostno menim, da bi morali začeti tudi kaznovati.

V katerih primerih?

V gozdnem prostoru se čedalje bolj pogosto pojavlja še ena objestnost: vožnja z motorji, štirikolesniki.

Slovenija je ena od samo osmih držav na svetu, kjer imamo prost vstop v naravo. Omogoča ga 5. člen zakona o gozdovih. Kaj to pomeni? To pomeni, da lahko gremo peš v gozdni prostor ali v naravo, ne pa tudi s kolesi, motorji. Zato je treba imeti posebno infrastrukturo. V Sloveniji imamo odlično osnovno infrastrukturo, ki jo predstavljajo gozdne ceste, vsem ostalim potem je treba urediti status.

V naši državi imamo že skoraj dva tisoč km označenih turnokolesarskih poti, ki imajo nekatere tudi status o dvonamembnosti. Pojavlja se že tretja namembnost: jahanje po teh poteh. To so vse izzivi, ki kličejo po regulaciji.

Tako tematske poti kot ostale poti imajo eno veliko prednost, ki se ji

reče usmerjanje obiskovalcev v prostoru, zato bi bilo prav, da se za vse te poti uredi skrbništvo in se jih certificira in sistematizira.

Kako bi opredelili turizem v gozdnem prostoru?

Turizem v gozdnem prostoru je zelo širok pojem, ki v Sloveniji pravzaprav zajema celoten naravni prostor. V Sloveniji je kar 80 odstotkov gozdnega prostora, zato mi lahko govorimo ne samo o naravnem prostoru, ampak o turizmu v gozdnem prostoru.

Že v zgodovini smo imeli določene predele, ki so bili temu zelo naklonjeni. Recimo Jezersko, Bled, Sevnica oziroma Lichtenwald, kamor so na oddih hodili iz vse Avstro-Ogrske ali iz Zagreba. Veliko takih prostorov je bilo v Sloveniji znanih že pred prvo svetovno vojno, potem je to za nekaj časa zamrlo. Poglejte samo film Cvetje v jeseni, v katerem so iz Ljubljane odhajali na oddih v gozd.

Danes lahko rečemo, da lahko celo naša mesta uvrstimo v okvir turizma v gozdnem prostoru. Iz skoraj vsakega slovenskega mesta imaš dva koraka do hoste. Pomemben je koncept urbanih gozdov, na katerem je TZS vedno delala skupaj z Zavodom za gozdove. Pred leti smo izbrali 10 naj občin in jim na ljubljanskem gradu podelili posebno priznanje za dobro gospodarjenje z urbaniimi gozdovi. V evropskem prostoru je trenutno ena najuspešnejših zgodb mesto Celje s celotno filozofijo urbanih gozdov. Letošnji Gozdarski študijski dnevi, ki bodo 18. in 19. septembra, bodo posvečeni prav gospodarjenju z urbaniimi gozdovi v Sloveniji in gozdnim učnim potem.

V Ljubljani s pojavljajo velike kritike glede sečnje dreves na Rožniku.

V kritikah osebno vidim velik izziv. Kot stroka se moramo soočiti s tem, da se glede gozdov pojavlja več razmišljanj. Da nismo samo gozdarji in krajinarji tisti, ki lahko odločamo, kako bo, ampak moramo komunicirati z javnostjo. To se nam dogaja na Rožniku, zato bomo študijske dneve posvetili ravno temu.

V naših gozdno-gospodarskih načrtih, ki jih delamo vsako leto, morajo dobiti svoj poudarek tudi drugačne vloge gozda, kot smo jih imeli do sedaj. V letošnjem letu zato odpiramo paradigmo nacionalnega gozdnega programa v naši državi, saj želimo poudariti nove vsebine, ki jih ima danes gozd. Vse to bi lahko zaobjeli v kategoriji turizem v gozdnem prostoru.

Osebno gozdnemu prostoru pravim gozdna učilna, vanjo je vključeno vse od pedagogika, dela in nege v gozdu do turizma v gozdu.

Trenutno so zelo priljubljeni gozdna terapija, velnes, potop v gozd. Osebno me bega, ker je gozd trenutno v velikem stresu. Če greš v stres, kako boš tam še dosegel svoj mir?

Zakaj pa je gozd v takem stresu?

Ugotovili smo, da je kar 32 odstotkov bukke v Sloveniji morda nepopravljivo poškodovane, kar je ogromno. Ne znamo natanko povedati, zakaj. Smreke je po drugi strani v Sloveniji 3,5-krat več, kot bi je bilo po naravni poti. Navsezadnje se na oko opazi, da so krošnje bukev bolj suhe, suh je tudi hrast. Skratka, trenutno moramo reči, da gozdni prostor doživlja epohalne spremembe, in to ne hitre, kot so vetrolovo, žled, ampak gre za spremembe, ki se dogajajo dlje. Gozd danes prerašča za deset odstotkov hitreje, kot je samo nekaj desetletij nazaj. Ugotovljamo tudi, da je les, ki je bil posekan leta 1960, za več kot 10 odstotkov boljši kot les, ki ga posekamo zdaj.

V Sloveniji imamo kar 413 tisoč lastnikov gozdov. Od tega jih je več kot polovica neaktivnih, kar pomeni, da se v gozdovih skoraj nič ne počne, zato imamo veliko gozda prepuščenega naravnim zakonitostim, kar je zanimivo tudi ena od evropskih zahtev. Kar se tiče nege gozda, trenutno opravljamo samo 38 odstotkov tistega, kar bi bilo treba. Za gozdove, kakršne imamo zdaj, so zaslužni naši dedki, vprašanje pa je, kakšne bomo mi pustili zanamcem. Premalo vlagamo nazaj ali nič.

Pred drugo svetovno vojno je bil gozdni prostor precej grd. Hoste je

bilo manj, bila je zdesetkana. Po vojni so sledile velike sečnje, ki jim je sledila nega, ki je zaslužna za gozdove, kakršne imamo danes. Sadili in negovali smo drevesa, za kar je zaslužen instrument, ki se mu je reklo biološka amortizacija. Vse, kar si vzela iz gozda, si moral vrniti. Zdaj ni več tako, saj smo gospodarjenje z gozdom razdelili na različne inštitucije, kar ni dobro.

Prej smo imeli eno inštitucijo, ki je skrbela za vse. Gozd ni njiva, na kateri lahko naslednje leto popraviš, če si nekaj naredil narobe. Skrajni čas je, da v Sloveniji spet dobimo eno inštitucijo, ki bi gospodarila z gozdnim prostorom, da bi postali majhna gozdna oaza v središču Evrope.

Od 5 do 6 znamenitosti na Unescovem seznamu so kar 3 gozdna rastišča. Imamo tudi znanje, kako sonaravno gospodariti, a nas je naenkrat začel gnati pohlep. Ustanovili smo državno gozdarsko podjetje, katerega glavni cilj je dobiček. Saj vlagajo, naredijo vse, ampak izkoriščanje bi bilo lahko manjše in bolj usmerjeno v druge vloge.

Slovenija naj postane gozdna oaza v evropskem prostoru, na ta način pa moramo zastaviti celotni turizem v državi. Država bi se morala usmeriti v tri stebre: 1. gozd, les, voda, 2. turizem, 3. hrana. Na podlagi teh treh stebrov bi morali graditi razvoj države, in to tako na mikro- kot makroravni. Tako majhni smo, da so nas izpustili iz letaka evropskega parlamenta, zato to ne bi smelo biti tako težko.

Govorila sva že o velnesu v gozdu, glede katerega imam tudi sama en pomislek. V Sloveniji vsi hodimo v gozd na sprehode, po gobe. Je gozdna terapija za Slovence sploh zanimiva?

V Pekingu se moraš voziti 1000 kilometrov, da prideš do prvega gozda, sam pa moram narediti samo dva korak. Slovenci z gozdom živimo, gozd vidimo iz vsakega bloka. Imaš ga pred nosom, zato raje govorim o sprehodu po gozdu. Treba je vedeti, kaj mi gozd daje, treba ga je prepoznati, vedeti, kaj je bukev, smreka. Vsako drevo ima drugo energijo. Največ, kar lahko naučimo Slovence, je, da gozd začutijo.

In še zadnje vprašanje, ki sodeč po pogovorih bega številne ljudi. Opazamo vedno več posekov, je to dobro ali slabo?

V državnem sektorju, ki ga je 20 odstotkov, se poseka dobrih 100 odstotkov lesne mase, ki je dovoljena z načrtom, v zasebnem sektorju niti 70 odstotkov ne. Sečnje kot take bi bilo lahko tudi več. Je pa res, da se zdaj te poseke bolj vidi, saj je v naših gozdovih največ smreke. Zaradi lubadarja se smreka suši, zato nastane veliko frat. V slovenskem prostoru imamo okoli od 106 do 108 milijonov kubikov iglavcev. Če se jih na leto okoli dva milijona posuši, ni tak hudič. Problem je, če do tega pride pri enem samem lastniku. Sodobna tehnika gojenja gozdov kaže, da brez vlaganja ne gre. To pomeni, da brez sadnje ne gre. Sonaravno gospodarjenje z gozdom nas uči, da je treba čim manj saditi. To je dobro na dolgi rok, kar pomeni tudi 500 let, na kratkega pa niti ne.

Če želimo imeti enako kakovosten gozd na kratki rok, je treba vlagati v nego, vendar država lastnikom gozdov ni pripravljena omogočiti večjih sredstev za nego gozda. Imamo skoraj polovico neaktivnih lastnikov gozdov, kar pomeni, da ne počnejo nič. Mi lahko ukrepamo samo, če v gozdu prihaja do škode, in lahko izdamo odločbo, v skladu s katero mora lastnik nekaj narediti na lastne stroške. Tega ni veliko. Imamo tudi lastnike gozdov, ki so aktivni kmetje in za nego gozda nimajo časa.

Za dobrih 6 milijonov evrov na leto bi opravili skoraj vsa negovalna dela v gozdu. Organizirali bi delovne skupine, ki bi bile plačane s strani države. Tak gozd bi bil pripravljen na turizem, kar bi v našo blagajno dolgoročno prineslo precej več kot 6 milijonov.

Treba se je zavedati, da lastniki zagotavljajo prost vstop, kar bi jim morali nekako kompenzirati. To bi se mi zdelo pošteno.

Polona Frelih
Fotografija: Osebni arhiv

Udeleženci razprave: Dejan Iskra, RRA Zeleni Kras; voditeljica Marjana Grčman; Nina Kenda, Direktorat za strukturno politiko in razvoj podeželja, MKGP; Nedo Pinežič, Quanaius DMO svetovalec, Barbara Zmrzlikar, STO, Dubravka Kalin, Direktorat za turizem, MGTS

Druga Čezmejna borza lokalnih ponudnikov Zeleni Kras

Odkrijte otroka v sebi, raziščite čudovito naravo!

RRA Zeleni kras je v sodelovanju s partnerskimi organizacijami iz Primorsko-notranjske regije pripravila že drugo čezmejno borzo lokalnih ponudnikov Zeleni kras 2024. Predstavilo se je 50 predstavnikov turističnih znamenitosti, turističnoinformacijskih centrov, nastanitvenih obratov, predstavnikov iz kmetijsko pridelovalnega sektorja in lokalni turistični vodniki z obmejnega območja.

»Prostor na prepihu ali na konfinu, kot se rado reče«, je strokovni posvet začela Marjana Grčman, predsednica društva turističnih novinarjev, ki je bilo eden od soorganizatorjev dogodka.

»Meja sama po sebi ne more biti turistični produkt, razen če ne gre za checkpoint Charlie v Berlinu,« je v uvodu poudarila Dubravka Kalin, direktorica direktorata za turizem na Ministrstvu za gospodarstvo šport in turizem RS. Nadaljevala je, da niti najmanj ne dvomi o tem, da bo ta prostor zaživel kot enovit, saj ima ogromno atributov, predvsem pa v njem živijo kreativni ljudje. Kot enega od atributov je poleg kulturne in naravne dediščine ter lokalne kulinarike izpostavila divje zveri.

Prav slednje so v središču čezmejnega turističnega produkta 'Explore the wondernature' oziroma 'Razišči čudovito naravo', ki je leta 2018 zaživel v okviru projekta Interreg Slovenija-Hrvaška. Zdaj ga nameravajo razširiti in vanj vključiti nove partnerje. »Gre za projekt, s katerim bi se lahko tudi Slovenska turistična organizacija (STO) predstavljala na tujih trgih. Nenazadnje je ta prostor ena od zadnjih evropskih divjin, ki sega vse do Gorskega Kotarja. Tu živijo tri velike zveri, medved, volk in ris, hkrati je to tudi ena najredkeje naseljenih regij v Sloveniji. Na km2 biva 37 prebivalcev, kar je odlična priložnost za turizem,« je poudarila Grčmanova.

Divjina za petične goste

»S Hrvati smo vzpostavili čezmejni produkt 'Explore the wondernature', ki ga ocenjujem kot dobrega, vendar ga preslabo tržimo. Zavezujemo se, da bomo iz tega produkta iztržili več,« je napovedal Boštjan Požar, direktor Regionalne razvojne agencije Zeleni Kras. V ta namen so že dodobra zavihali rokave.

»Skupaj z Dejanom Iskro iz RRA Zeleni Kras smo produkt testirali s pomočjo 25 turističnih operaterjev z vsega sveta, ki najemajo luksuzne vile na Krku. Vsi so nam potrdili, da je 'Explore the

wondernature' zanje hit ponudba v smislu enodnevnega izleta. V vilah turisti bivajo dlje, najmanj 7 dni, trend je 15 dni. Želijo spoznati okolico, zato jim je treba ponuditi doživetja. Naveličajo se biti 7 dni v luksuzni vili, želijo si videti medveda, volka, risa. Reakcija je bila neverjetna, malo Gorski Kotor, malo Zeleni Kras. To je zelo seksi doživetje. Stare meje, obzidja, opazovanje medveda ponoči ... Prebudite otroka v sebi!« je bil slikovit hrvaški gost Nedo Pinežič, svetovalec podjetja Quanaius DMO.

Projekt 'Explore the wondernature' je eden od produktov čezmejnega projekta Nature & Wildlife iz leta 2018, v njem pa kot partnerji sodelujejo RRA Zeleni kras, d. o. o., Občina Pivka, Javni zavod Snežnik, Zavod Jezerski hram, JU NP Risnjak, PINS, d. o. o., Subjekt, d. o. o.

Besedilo in fotografiji: Polona Frelih

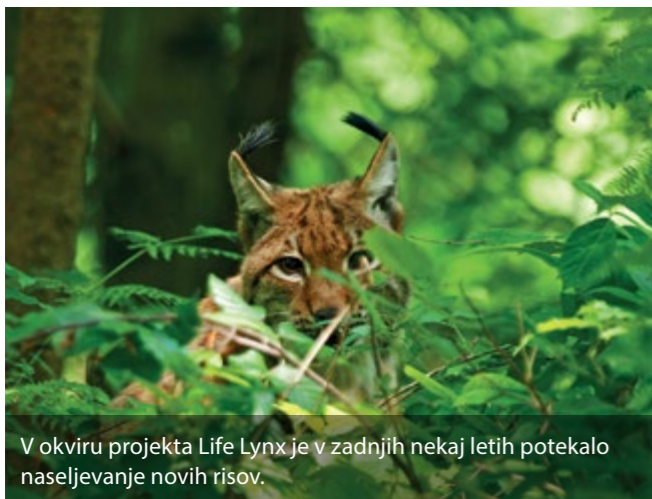
Risi v Evropi veljajo za zelo redke živali.

Po sledih medveda, volka in risa

Kočevsko – skrivnostni gozd Slovenije je najbolj gozdnata pokrajina na Slovenskem, saj gozdovi prekrivajo skoraj 90 odstotkov vseh površin. Znotraj obsežnih gozdov se skrivajo tudi pragozdovi, kjer lahko začutimo, kako silovita je narava v svoji najbolj prvinski in mogočni obliki. Naši gozdovi in neokrnjeno okolje zato vabijo vse ljubitelje narave in aktivnosti v naravi, ekološko osveščene turiste, ki si želijo aktivni in doživljajski oddih v pristnem okolju gozda.

Prostrani gozdovi in pragozdovi Kočevskega nudijo **dom tudi mnogim velikim in malim živalim**, ki jih drugod po svetu srečamo le še redko. Med drugim tudi **vsem trem velikim zverem: rjavemu medvedu, evrazijskemu risu in sivemu volku**. Ob obisku gozda z našimi **izkušenimi lokalnimi turističnimi vodniki** lahko obiskovalci in turisti divje prebivalce naših gozdov tudi поблиžje spoznajo, sledijo njihovim znakom prisotnosti v naravi, nekatere med njimi tudi opazujejo.

V okviru projekta Life Lynx je v zadnjih nekaj letih potekalo naseljevanje novih risov.

Najmogočnejši in najbolj znan prebivalec kočevskih gozdov je zagotovo **rjavi medved**, ki je tudi glavni junak številnih zgodb našega območja. Obiskovalci in turisti ga lahko spoznajo, v večernem času tudi opazujejo pri njegovih aktivnostih iz varnega zavetja gozdne opazovalnice, na vodenem doživetju 'Spoznavanje in opazovanje medveda v njegovem naravnem okolju'. Gre za posebno doživetje, ki je bilo s strani Slovenske turistične organizacije prepoznano kot eno od 'Edinstvenih doživetij Slovenije – Slovenia Unique Experiences'.

Risova učna pot največjo evropsko mačko поблиžje predstavi obiskovalcem.

Tako kot rjavi medved je tudi **sivi volk** pomemben element naše naravne dediščine. Slovenska populacija volka velja za eno redkih avtohtonih populacij, ki je še ostala v Evropi. Ker jih zelo težko srečamo ali opazujemo, smo za naše goste in obiskovalce pripravili programe vodenega sledenja volkov po pokrajini Kočevskega. Strokovno usposobljeni turistični vodniki jih lahko izvajajo v letni ali zimski različici s krpjanjem po zimski pokrajini Kočevskega. Najbolj redka in plaha žival naših gozdov je zagotovo **evrazijski ris**. Zaradi njihove previdne narave in odlično razvitega sluha jih je izjemno težko opaziti, čeprav so njihovi čopki na ušesih precej prepoznavni. Zelo težko jih je tudi slediti. Zato je bila urejena **RISOVA UČNA POT**, ki je odličen (in tudi edini) način, kako lahko to največjo evropsko mačko поблиžje predstavimo in približamo obiskovalcem.

Opremite se z brezplačno brošurico Po sledih male risinje.

Risi tudi v Evropi veljajo za **zelo redke živali**. V preteklosti so že skoraj izginili s slovenskega ozemlja, a so jih pred približno 50 leti **ponovno naselili** v kočevske gozdove. Ker jih je bilo malo in se niso srečevali z risi z drugih območij, so se parili med seboj. Populacija risa v Sloveniji je tako po letu 2000 zaradi parjenja v sorodstvu doživela strm upad. Za **izboljšanje genetske in demografske slike** je v zadnjih nekaj letih, v okviru projekta **Life Lynx**, potekalo **naseljevanje novih risov** na območje Slovenije. Eden od dokazov, da so se doseljeni risi dobro vključili v populacijo, je **risinja Mala**. Mala je ena od potomk prvega doseljenega risa v Slovenijo, risa Goruja, zato je bila izbrana tudi kot **ambasadorka Risove učne poti**, ki obiskovalce pospremi po poti in jim na otrokom prijazen način **predstavi značilnosti iz življenja risov**.

Risova pot je bila leta 2023 na natečaju Turistične zveze Slovenije Moja dežela – lepa in gostoljubna razglašena za **NAJ TEMATSKO POT** tega leta. **Nastala je v sklopu projekta LIFE Lynx**, v sodelovanju med Biotehniško fakulteto, Zavodom za varstvo narave RS, Zavodom za gozdove, OE Kočevje in Zavodom Kočevsko. **Označena je z markacijo risa** in je dobra izbira za potep po kočevskih gozdovih. Pot je **krožna** in se začne na gozdni jasi, v bližini Koče pri Jelenovem studencu. Na voljo sta daljša in krajša različica poti.

Risova pot je bila lani izbrana za Naj tematsko pot natečaja TZS.

Daljša risova pot v dolžino meri 2,7 km in delno poteka po kratki risovi poti, nato se nadaljuje do Mestnega vrha z **lepimi razgledi na mesto Kočevje**. Obiskovalce **popelje skozi življenjski prostor risa** in nazaj do Koče pri Jelenovem studencu. Pot je lažja planinska pot, ker vsebuje tudi krajše vzpone, so za obisk priporočljivi planinski čevlji in pohodne palice.

Krajša risova pot v dolžino meri 700 m in ima **8 tematskih postaj** in nekaj didaktičnih pripomočkov, s katerimi obiskovalci **spoznajo zanimivosti iz risjega sveta**. Posebno primerna je za **obiske družin z otroki in šolske skupine**. Najbolj zanimiv je **obisk poti z lokalnim turističnim vodnikom**, ki na doživet način predstavi vse značilnosti in zanimivosti risov. Mogoč je tudi samostojen ogled. V tem primeru priporočamo, da obiskovalci v Koči pri Jelenovem studencu ali v enem od turistično-informacijskih centrov v Kočevju poiščejo brezplačno **brošurico Po sledih risinje Male**, v kateri jih bo risinja Mala popeljala po različnih nalogah in jim s pomočjo informativnih tabel in didaktičnih pripomočkov na poti predstavila značilnosti svojih sorodnikov in vse njihove posebnosti na otrokom prijazen način. Če bodo pridno izpolnili vse naloge v brošurici, lahko v koči ali enem od TIC-ev prevzamejo tudi **darilo za svoj trud in novo pridobljeno znanje**. Za učitelje in vodnike šolskih skupin so na voljo tudi brošura *Didaktična priporočila za Risovo pot* ter *interaktivne e-lekcije* s temami iz risjega sveta.

Odpravite se po sledih risa.

Za **vodene ogledje Risove poti** kontaktirajte **Zavod Kočevsko – TIC Hostel Bearlog**, na telefonsko številko +386 599 31 473 ali elektronski naslov: info@kocevsko.com.

Turistična zveza Slovenije in Zavod Kočevsko vas v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije, Slovenia Outdoor GIZ in Občino Kočevje v ljudno vabita na Risovo pot.

KLEPET NA NAJ POTI 2023 bo v sredo, 29. maja 2024, ob 9. uri, na Jelenovem studencu v Kočevju.

Risova pot je bila na Dnevih slovenskega turizma 2023 izbrana za najboljšo tematsko pot natečaja Turistične zveze Slovenije pod naslovom Moja dežela – lepa in gostoljubna. Tradicionalna prireditev Klepet na naj poti je namenjena skrbnikom in načrtovalcem tematskih poti, predstavnikom inštitucij, ki se ukvarjajo z razvojem na področju tematskih poti, predstavnikom lokalnih organizacij (LTO, TIC, občine), turističnim agencijam in organizacijam, predstavnikom lokalnih skupnosti in vsem zainteresiranim posameznikom.

Pridružite se nam na naj poti!

»TEMATSKÉ POTI NAS POVEZUJEJO IN UČIJO MANJ JE VEČ«

Že s ceste lepo viden vhod na energijsko pot Bolfenk.

Po zdravje in znanje v gozd

Gibanje in dejavnosti v gozdu ali samo počivanje v njem okrepi naše zdravje in nas sprošča. Že kratek čas v gozdu dobro vpliva na naše zdravje. Občutimo zdravilno moč dreves, in če smo izčrpani, nas bo sprostitvev pod smreko napolnila z energijo. Tako nas že na začetku pouči Rozkina gozdna učna pot na vrhu Mariborskega Pohorja.

Ob Rozkini gozdni učni poti je energijska pot Bolfenk na dobrih tisoč metrih nadmorske višine. Na njej se točke vrstijo po čakrah, začne se s prvo čakro, z obhodom vseh točk si obiskovalec očisti telo. Da to doseže, potrebuje za en obhod do sedemdeset minut. Na posameznih zdravilnih točkah se večina obiskovalcev sprošča od pet do deset minut, stopiti pa je treba v manjši razkorak z iztegnjenimi rokami ob telesu. Obiskovalec si na poti očisti vseh sedem čakr – korenko, sakralno, solarno, srčno, grleno, tretje oko in kronske.

Prva zdravilna točka na omenjeni energijski poti odpravlja pomanjkanje samozavesti, jezo in ženske težave v odnosu s partnerjem. Na vsaki točki je ob informativni tabli tudi lična lesena klop za počitek ali meditacijo. Druga zdravilna točka zdravi bolezni trebušne slinavke, želodca, jeter, žolča, mehurja, mišic in živčnega sistema, odpravlja jezo, strah, sovraštvo, preobčutljivost in preveliko

Pri vsaki zdravilni točki na energijski poti je klopca za počitek in meditacijo.

Na Rozkini gozdni učni poti lahko srečamo navadnega polha.

zavzemanje za določeno stvar. Tretja zdravilna točka zdravi bolezni ustne votline in grla in odpravlja depresivnost, težave s komunikacijo ter dihanjem. Četrta zdravilna točka zdravi bolezni oči, ušes in grla, odpravlja glavobole in težave z očmi in ušesi. Na peti zdravilni točki obiskovalec odpravlja pomanjkanje navdih, zmedenost, depresijo in pozabljivost. Šesta zdravilna točka odpravlja težave s srcem, zatrtostjo ljubezni, čustveno nestabilnost, vtisnjeno bolečino in neodpuščanje. Zadnja, sedma zdravilna točka zdravi bolezni jajčnikov, genitalij, prostate in mehurja. Na zdravilnih točkah je priporočljivo imeti zaprte oči in prisluhniiti zvokom gozda (pticam, šelestenju listja ...).

Alpski kozliček, ena najlepših žuželk, je tudi prebivalec Pohorja.

Drevesa so od nekdaj vez med včeraj in jutri, simbol moči, modrosti, plodnosti in življenja. Nekatera dosežejo starost sto in več let, kot denimo znamenita Trbisova jelka, ki je stara že več kot sto petdeset let, visoka je štirideset metrov in ima premer sto deset centimetrov. To mogočno drevo raste le slab kilometer od energijske poti

Mogočna večdebelna bukev je zavarovana kot naravni spomenik.

V neposredni bližini energijske poti stoji cerkviica svetega Bolfenka, ki je kulturni spomenik.

Bolfenk. Čisto blizu energijske poti pred cerkviico svetega Bolfenka, ki so jo postavili v poznem gotskem slogu leta 1501 (doživela je požar in dolgotrajno obnovo so zaključili leta 2000), pa raste izjemno drevo – večdebelna bukev. Slednja je visoka slabih trideset metrov, najdebelejše deblo ima obseg okoli 375 centimetrov. To izjemno drevo je zaradi svoje edinstvene podobe zavarovano kot naravni spomenik. In če smo neodločni in polni dvomov, nas bo nekaj minutni postanek od bukvi z dotikom debela zagotovo pomiril.

Besedilo in fotografije: Duša Podbevšek – Bedrač

Znamenita Trbisova jelka, visoka 40 metrov

Odkrijte lepoto Jablaniške doline, kjer se tradicija in narava srečujeta v popolnem sožitju.

Pozdravljeni v Jablaniški dolini in na Jablaniški poti

Pozdravljeni v slikovitih vaseh ob desnem bregu reke Save, ob Jablaniškem potoku in ob potoku Reka. Vsem vasem je skupno, da so neločljivo povezane z naravo in s svojim edinstvenim značajem vpete v območje, ki ga imenujemo Jablaniška dolina. To so kraji, kjer se vsaka dežna kapljica steka in poveže z drugimi v Jablaniški potok, ki hiti po Jablaniški dolini.

Ob njegovi poti najdemo vasi: Breg, Tenetiše, Gradiške Laze, Spodnja in Zgornja Jablanica, Selšek in Cerovica. Na obronkih doline se razprostirajo razčlenjene vasi in zaselki: Jablaniške Laze, Bukovica, Dolgo Brdo, Gradišče, Prelesje in Zelenc. Ko jih obiščemo, uživamo v čudovitih razgledih na vse strani neba.

Ponosni smo na obdelane kmetijske površine, negovane gozdove in ocvetličene domove. Bujni zeleni gozdovi po obronkih doline so dodana vrednost lastnikom kmetij, poleg tega tudi odlično izhodišče za rekreacijo in sprostitev nas, domačinov, in seveda naših obiskovalcev. Vse leto se lahko odpravite na markirano pohodniško pot – Jablaniško pot. V toplejšem obdobju leta pa je razgibana pokrajina kot nalašč za kolesarske podvige po asfaltiranih ali makadamskih poteh. Imamo tudi prenočitvene kapacitete, zato si lahko za obisk naših krajev vzamete dovolj časa ...

Značilno podobo pokrajine ustvarjajo travniški sadovnjaki. Poleg znamenitih cerkva je tu mogoče najti kaščo, toplar in tradicionalno sušilnico sadja. V dolini sta tudi pomembni arheološki najdišči Roven in Cvinger.

Tu je v območju Natura 2000 zaščiten bivališče netopirjev, v Jablaniškem potoku živi rak piškur –obloustek, ob Savi domujejo ogrožene ptice, kakršna je npr. žagarica.

Odkrijte lepoto Jablaniške doline, kjer se tradicija in narava srečujeta v popolnem sožitju. Vsaka vas v tej dolini je kot samostojno poglavje v knjigi, ki jo lahko doživite in raziskujete. Dobrodošli v tem čarobnem koticu srca Slovenije!

Društvo za razvoj podeželja Laz, ki letos obeležuje 20 let delovanja, je upravljalca pohodniške Jablaniške poti. Letos bo Društvo LAZ organiziralo že 19. pohod po vrsti po njej, ki bo 6. aprila. Pohod poteka tradicionalno vsako prvo soboto v aprilu, drugače je pot lep izlet v vseh letnih časih.

Potek poti:

V Zgornji Jablanici se pri gasilskem domu, kjer stoji informativna tabla, podajte v hrib mimo cerkve sv. Ane, ki je zanimiva za ogled, in

Pri domačiji spominov si oglejte stare družinske fotografije.

naprej po gozdu do Jablaniških Laz, kjer si privoščite prvi postanek. Ko pridete na ravnino, vam bodo prijazni domačini s kmetije Pr' Gustelnu ponudili kaj za pod zob. Ko boste nadaljevali pot, boste na desni strani opazili staro sušilnico sadja, ki je bila včasih zaradi močne sadjarske tradicije nepogrešljiv objekt pri vsaki hiši. Pot nadaljujte proti Bukovici, kjer se Pr' Lesari lahko odžejate. Sledite markacijam in prispeli boste v zaselek Prelesje, kjer vam ob lepem vremenu oko seže daleč po naši domovini. Prispeli ste do kontrolne točke, kjer si boste lahko žigosali pohodniške kartončke, ki ste jih prejeli na startu v Jablanici. Na kmetiji Pr' Kavc vam bodo ponudili več vrst potice ter domači kruh. Pot vas bo nato pripeljala do

Mamolja ter do ogleda vredne cerkve sv. Janeza Krstnika. Ali si boste izbrali malo krajšo pot, ki je tudi markirana, in se izognili delu asfaltirane ceste. Oznaka jabolka vas bo nato pripeljala do Zelenca, kjer pri Oblak lahko potešite žejo. Čaka vas le še vzpon do cerkve sv. Marije Magdalene in nato spust v vas Gradišče. Tam bodo za vas poskrbeli na Eko kmetiji Pr' Kokolj ter Eko domačiji Vovk. Slednja v poletnem času organizira taborne za otroke. Preden se spustite v dolino, se ustavite še pri domačiji spominov, kjer si oglejte stare družinske fotografije ter ohranjene starine. Le slabe pol ure je do vasi Zg. Jablanica. Sredi vasi si oglejte staro Majčevo kaščo, kjer še danes shranjujejo pridelke. S povratkom do gasilskega doma v Jablanici boste strnili pot, ki meri 16 km in ima 300 m višinske razlike.

Jablaniška dolina ima veliko naravnega bogastva za doživljajske produkte. **Prek pohodništva lahko izkoristimo svoje naravne in kulturne danosti. Z Jablaniško potjo se želimo priključiti 700 registriranim tematskim potem po Sloveniji.** Z dobro interpretacijo bomo poskrbeli, da bodo pohodniki bolje spoznali naše kraje in podkrepili doživetje ob poti. Tako kot so kolesarske, konjeniške, planinske in druge poti, so tudi tematske pomemben del turistične ponudbe, ki prispeva k zadovoljstvu gosta. Tematske poti prav gotovo prispevajo k razvoju zelenih in odgovornih proizvodov.

Besedilo: Mojca Hauptman
Fotografije: TIC Litija

Z Jablaniško potjo so se priključili 700 registriranim tematskim potem po Sloveniji.

Razgledna točka na Stržišče, ki je narejena s prostovoljnimi delom krajanov.

V Baški grapi se rojeva gozdna učna pot

Ste že bili v Baški grapi? Ozek, ob reko Bačo stisnjen svet od Petrovega Brda do Bače pri Modreju ima v dolinsko dno usidranih le nekaj večjih naselij, medtem ko so vasice skrbno pripete na strma pobočja. Popotnika rada povabi v te svoje strmine, da bi jo bolje videl, da bi jo začutil, da bi jo doživel!

V eno takih graparskih strmin par kilometrov za Podbrdom, gledano z gorenjske strani, usmerja smerokaz za Stržišče. Ko se vzpnemo do informacijskega kozolčka in razgledne točke ob njem, se nam zdi, da so se odprla nebesa. Začutimo objem Črne prsti in nasmeh iz dveh gruč hiš oblikovane vasi Stržišče s cerkvijo sv. Ožbolta. Travnate površine, ki jo obdajajo, še kažejo sledi življenja naših prednikov.

V družbi je bolj veselo.

Za prvim kozolcem v vasi že od leta 2010 širok kolovoz pelje na pot Po poteh baške dediščine Stržišče–Rut ali po domače Lajte–Mrhej, ujeta v objem stržiškarskih gozdov.

Po dobri uri hoje se odpre očem gručasta vas Rut z mogočnimi kozolci – stogi.

Kot projekt 'Tematske poti LAS za razvoj – Po poteh baške dediščine' jo je načrtoval Naravoslovni center Tolmin s partnerji Društvom Baška dediščina in Planinskim društvom Podbrdo. Teče po delu Slovenske geološke poti od opazovalne točke 82 (Rut) do 86 (Stržišče), ki jo je zasnoval pokojni raziskovalec geolog dr. Stanko Buser. Po označeni planinski poti prihaja s planine Razor. S tem ko je bila nadgrajena s štirimi informacijskimi tablamami z barvnimi fotografijami v slovenskem in angleškem jeziku, je pridobila privlačnost. Vsebinska trinašča kratak opis pester geološke sestave, med katerimi je Buser opozoril predvsem na triasne in jurske plasti tega območja, a tudi zanimivosti iz sveta naravne dediščine ter kratko oznako gozdne vegetacije. Najznamenitejša roža tega območja, kratkodlakava popkoresa, je poleg predstavitve na posebni tabli, ki je dobila mesto ob najlepšem rastišču v Baški grapi, tik pred Podbrdom, ovekovečena tudi na informacijskem listu. Besedila sta prispevala fitocenolog in botanik dr. Igor Dakskobler in geologinja Mojca Uršič. Informacijski listič o geološki poti je izdalo tudi Društvo Baška dediščina.

Eden od obnovljenih usmerjevalnih zapisov v italijanskem jeziku.

Med hojo po položni gozdni poti pohodniku zastane korak na treh razglednih točkah. Oko vedoželjnega popotnika ne prezre očiščenega korita z izvirske vodo in obnovljenih usmerjevalnih zapisov v italijanskem jeziku, vklesanih v kamnite plošče, ki kot kulturno-zgodovinska dediščina pričajo o prisotnosti obmejnih vojaških enot, ki so varovale mejo nad Baško grapo v času italijanske zasedbe teh krajev med obema vojnama.

Po dobri uri hoje se odpre očem gručasta vas Rut z mogočnimi kozolci – stogi, ki še vedno odražajo živahno gibkost preteklega

Pot teče po delu opazovalne točke 82 (Rut) do 86 (Stržišče).

Območje je zakladnica vsebin iz naravne in kulturne dediščine.

časa, in z večstoletno lipo, katere višina se spogleduje s cerkvenim zvonikom. Gozdna pot poišče medel obris nekdanjega kolovoza, ki se čez rutarske travnike poganja v vas. Pot je nadvse primerna za gorske kolesarje, ki jo lahko razpotegnejo na zahod do tolminskih planin, na vzhod pa na nekdanje hribovske mulatjere nad Podbrdom. Je dobrodošla popestritev uporabnikom nastanitvenih kapacitet v Stržiščah, predstavlja pa tudi neuradni krak daljinske poti Julijana, ki ubira korake tudi skozi KS Stržišče.

V letu 2022 je Občina Tolmin s partnerjema KTT društvom Baška dediščina in KS Stržišče na razpisu LAS Dolina Soče pridobila sredstva za projekt 'Preplet kulturne dediščine v dolini Soče', ki prinaša tudi nadgradnjo poti 'Po poteh baške dediščine'. Tako kot dosedanji odsek bo skoraj v celoti gostovala na obstoječih poteh. Zanimivosti javnosti bo ponujena kot krožna pot Stržišče–Kal–Rut–Lonik–Stržišče, seveda je zelo pripravna tudi za sproščujoč sprehod po odsekih. Dela je zavleklo jesensko neurje, že nadgrajeno traso je na nekaj mestih uničila hudourniška voda. Trenutno poteka postavljanje količkov z usmerjevalnimi tablicami.

Območje je zakladnica vsebin iz naravne in kulturne dediščine, ki bodo v bodoče obogatile pot, društvo pa v prvi vrsti teži k vzpostavitvi gozdne učne poti. Območje namreč ne ponuja le ogromno spoznanj o gozdu, ampak daje šolski primer, kako zaradi podnebnih sprememb in vremena (vetrovi, nalivi, neurja, zime) narava spreminja svojo podobo.

Besedilo: Olga Zgaga

Jerneja Lešnik, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Maribor

Vohajte lubje, humus, okusite svež zrak ...

Jerneja Lešnik je predavateljica na Višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem v Mariboru, kjer med drugim koordinira mednarodni projekt ForestWell. V okviru triletnega projekta razvijajo učne vsebine in ponudbo s področja gozdne kulinarike, gozdnega turizma in gozdnega velnesa. Namen projekta je ustvarjati interdisciplinarne učne vsebine v virtualnem okolju, nas pa so zanimali zlasti projekti v praksi.

»Partnerji so s področja izobraževanja in gospodarstva, zato je praktični in lokalni element vtkan v bistvo projekta. Na področju gozdnega velnesa tako raziskujemo gozdne kopeli in različne druge gozdne sprostivne programe. Lotevamo se programov pohodništva in vodništva v naravi, kar je pri nas povezano z nacionalno poklicno kvalifikacijo vodnika v naravi (NPK). Kar se tiče gozdne kulinarike, ustvarjamo zbirko receptur in se pri tem povezujemo s ponudniki gostinskih storitev na Pohorju. Odločili smo se, da osvežimo tradicionalne recepte in jim dodamo nekaj gozdnih sestavin, bodisi plodove, iglice. Na področju gozdnega turizma smo zasnovali vodenje po urbanem gozdu v Mariboru. Skupaj z našimi študenti pripravljamo zanimivo vodenje po znamenitih drevesih Maribora. Zelo smo vpeti v lokalno okolje, tako se povezujemo z hortikulturnim društvom Maribor. Sodelujemo tudi z Regionalno razvojno agencijo v Mariboru, botaničnim vrtom in Zavodom za gozdove. V času trajanja projekta bomo skupaj z vsemi mednarodnimi partnerji med drugim zasadili 100 dreves, 15 smo jih že,« nam je Lešnikova predstavila triletni projekt.

Kranjska Gora kot prva alpska klimatska destinacija

Je tudi članica Inštituta za balneologijo in klimatologijo, ki deluje v okviru Fakultete za zdravstvene vede Univerze v Mariboru, kjer se v okviru inštituta s kolegi s Fakultete za zdravstvene vede ukvarjajo z raziskavami, ki imajo uporabno vrednost, tako na področju medicine, dobrega počutja kot tudi zdravstvenega turizma. »Pred kratkim smo pripravili raziskavo ter strokovno mnenje o vplivih gozda, klime in vode na zdravje na destinaciji Kranjska Gora. Tudi sicer je Kranjska Gora kraj, ki ima zelo pogumne načrte za vzpostavitev prve alpske klimatske destinacije, tako je bila priprava strokovnega mnenja del podlage za njihovo celotno zgodbo. V tujini so takšna mnenja že podlaga za registracijo turističnih destinacij, ki se navezujejo na zgodbo gozdnega velnesa in turizma. Zelo smo veseli, da s Kranjsko Goro tudi v Sloveniji začnemo to zgodbo,« je izpostavila primer dobre prakse. Razložila nam je tudi, da sta tako balneologija kot klimatologija v osnovi vedi, ki se navezujeta na raziskovanje vpliva naravnih dejavnikov – gozda, vode, klime, prsti – na zdravje in dobro počutje. Z izpostavitvijo Kranjske Gore je hkrati že odgovorila tudi na moje

naslednje vprašanje o tem, ali je katera od slovenskih regij še posebno primerna za izvajanje gozdnih terapij. Dodala je, da mora kot rodna Štajerka seveda omeniti tudi Pohorje in ne nazadnje Kočevje s čudovitimi prostranimi kočevskimi gozdovi.

V Kranjski Gori je lani potekal peti mednarodni kongres Gozdovi in njihov potencial za zdravje (ICFPH), ki ga je tja pripeljala njena poklicna kolegica Darija Cvikl. »Na tem kongresu vsako leto slišimo izsledke najnovejših in najpomembnejših raziskav s tega področja, zato je vredno pohvale, da ga je Cviklova pripeljala v Slovenijo. Na tem kongresu se vsako leto srečujemo s kolegi iz Japonske, ki vedno prihajajo v zelo številčni zasedbi, na kongres prihajajo tudi kolegi iz ZDA, Portugalske, Latvije. Gre za mednarodni kongres, zato je šlo tudi organizacijsko velik zalogaj,« je poudarila Lešnikova. Mednarodni kongres je osrednje letno srečanje vseh, ki delujejo na tem področju, tako strokovnjakov, raziskovalcev, zdravnikov kot izvajalcev, se pravi vseh, ki se na neki način ukvarjajo s pozitivnimi vplivi gozda na zdravje. »Tudi s kolegi z balneološkega inštituta in Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem smo prispevali več strokovnih člankov. Letos bo kongres jeseni v Litvi. Tudi letošnjega srečanja se veselimo in že snujemo naše prispevke,« je napovedala Lešnikova.

Poleg Kranjske Gore kot idealno lokacijo za gozdni turizem izpostavlja tudi Pohorje in kočevske gozdove.

Slovenija je idealna za razvoj zdravilnega turizma

Po mnenju predsednika Turistične zveze Slovenije Dominika S. Černjaka je Slovenija idealna država za razvoj zdravilnega turizma v smislu preventive pred boleznimi in regeneracije. »Termin zdravilni turizem se mi zdi zelo zanimiv. Teoretično ga lahko navežemo na koncept turizma dobrega počutja, pri katerem govorimo o različnih programih dobrega počutja, od fizičnega, psihičnega, čustvenega do duhovnega. V tem smislu je zdravilni turizem zelo blizu ideji regenerativnega turizma. Gozd omogoča obliko doživetja, s katero se doseže transformacija in pozitivna sprememba, bodisi na duhovni, čustveni in tudi fizični ravni,« je ocenila Lešnikova in nadaljevala, da gre vse skupaj z roko v roki s 'slow turizmom', ki ga v Sloveniji tudi sicer promoviramo in izvajamo.

»Gre za počasen turizem, kar je dobeseden prevod, zato je še malo okoren. Bistvo je, da turistom na destinaciji omogočimo globlje doživetje le-te. Gre predvsem za aktivnosti, ki gosta lahko povežejo bodisi z lokalnim prebivalstvom bodisi z drugimi turističnimi produkti, okoljem.«

Jerneja Lešnik to, kar predava, tudi izkazuje, saj je vodnica za gozdne kopeli, izvaja pa tudi gozdne terapije. Zanimalo nas je, kaj je glavna razlika med metodama. »Pri gozdni kopeli gre za prakso dobrega počutja in tudi sicer zdravega načina življenja, pri kateri se z gozdom povezujemo prek čutil; z vidom, vohom, sluhom, okusom in tipom. Pri gozdni kopeli v gozdu ne telovadimo, ne tečemo, čeprav je tudi to dovoljeno, ampak gre za globlje doživljanje narave. V naravi preprosto smo čuječe prisotni, kar konkretno pomeni, da si vzamemo čas za vohanje lubja, humusa, okusimo svež zrak, opazujemo čudovite barve, prisluhnemo ptičjemu petju, vetru v krošnjah. Prek vseh čutil se tako skozi gozdno kopel globlje povežemo z naravo. Gre za obliko preventive. Pri gozdni terapiji naravo in gozd uporabimo kot terapevtsko orodje z namero podpore posamezniku, ki ima kakšno obolenje. Če je namen gozdne kopeli preventiva, gre pri terapiji za kurativo, za intervencijo na področju zdravljenja. V tujini obstajajo pilotske študije, zlasti v Veliki Britaniji, kjer želijo gozdno terapijo uvesti tudi v sistem javnega zdravljenja. Pod nadzorom specialista se predpiše zdravljenje, rehabilitacijo za določeno obolenje. Tak primer je izgorelost, ko recimo predpišemo 14 dni rednih sprehodov v gozd, nato pogledamo, ali so doseženi pozitivni učinki. Raziskave nakazujejo pozitivne učinke, zato se trudimo omenjene prakse iz tujine prenesti v Slovenijo. V okviru obstoječe zakonodaje pri nas gozdnih terapij še ni mogoče izvajati na tak način,« nam je podrobno pojasnila razliko. V mednarodnem prostoru sicer obstajata dve prepoznavni organizaciji, ki omogočata pridobitev mednarodnih certifikatov. V Evropi je med najbolj prepoznavnimi Forest Therapy Hub iz Portugalske, v ZDA pa je zelo prepoznavna Association of Nature and Forest Therapy. Vsak, ki si želi pridobiti certifikat, bo v eni ali drugi ustanovi našel nekaj, kar mu ustreza.

Japonska kot zibelka

Pritrjuje, da so Japonci nedvomno pionirji na tem področju, saj so se gozdne kopeli pri njih bolj množično začele izvajati v 80 letih prejšnjega stoletja. Gre za šinrin joku, pri čemer šinrin pomeni gozd, joku pa kopel.

»V angleščini se zadeva imenuje 'forest bathing'. Dobesedni prevod je lahko včasih tudi zavajajoč,« pravi Jerneja in se zasmije pripombi, da ljudje verjetno ne hodijo v gozd v kopalkah. Pojasni, da ljudje včasih res vprašajo, ali je treba s seboj v gozd na gozdno kopel prinesiti čebričke z vodo. »Gre za kopel skozi čutila, kar je na Japonskem še vedno razširjeno. Zanimivo je omeniti, da se podoben koncept povezovanja s čutili z zelenimi okolji širi tudi na modra okolja. To je povezovanje z vodnim okoljem, z rekami, jezeri. Voda ima zelo podobne učinke na fizični, čustveni in duhovni del dobrega počutja, tako na telo kot psiho. Metoda povezovanja je enaka. Tudi pri povezovanju z vodnim okoljem uporabimo vid, voh, okus, tip, sluh. Ideja se imenuje modri um (blue mind). S tem ideja gozdnih

Mlajše generacije Slovencev se vedno bolj oddaljujejo od narave.

kopeli zgolj raste in se širi,« pojasni Jerneja in nadaljuje, da se tehnika širi tja, kjer je tudi sicer potreba po stiku z naravo in gozdom največja, kjer je naravnega stika z naravo vedno manj. To je predvsem v urbanih okoljih in večjih mestih. V koronskem in pokoronskem času, ko smo bili vsi soočeni z izolacijo, se je želja po stiku z naravo vsekakor povečala, doda.

Izzovem jo s trditvijo, da imamo v Sloveniji skorajda vsi samo dva koraka do gozda, kamor hodimo že od otroštva, da bi tam nabirali gobe, gozdne sadeže, zato smo Slovenci verjetno precej skeptični do novejših metod povezovanja z naravo. Pritrjuje, da je s tega vidika prepoznavanje dodane vrednosti gozdnih kopeli mogoče malo težje. »Redno se srečujem z mladimi, in zdi se mi, da tudi v Sloveniji prihajamo v fazo, ko naši mladi, naši otroci izgubljajo stik z naravo. Med gozdnimi kopelmi se prvič usedejo na tla, začutijo prst, jo povohajo. Mimogrede: mikrobiološka sestava humusa je zelo podobna mikrobiološki sestavi človeške flore, zato z vonjanjem humusa krepimo svojo odpornost. Zdi se mi, da se mlajše generacije Slovencev vedno bolj oddaljujejo od narave. V prihodnjih letih bo povezovanje z naravo prepoznano kot dodana vrednost,« napoveduje naša sogovornica.

Spoštljivi do narave

Na mojo pripombo, da gre verjetno za produkt, ki je bolj primeren za tuje goste, odgovarja, da je treba turistične produkte vedno delati tudi za lokalno okolje. »Prodajali ga bomo tudi tujim gostom, ki bodo znali to ceniti, saj prihajajo iz urbanih okolij. Ko pridejo v Slovenijo, so čisto začuden nad naravnimi lepotami in zelenimi gozdnatimi površinami. Njim je zadevo treba prodati. Vseeno je treba paziti na trajnostni učinek, trajnostno uporabo gozdov, treba je varovati ekološko pestrost gozdov. Slovence je treba spodbujati, naj obiščejo gozd, se do narave spoštljivo obnašajo ter se poskusijo tudi na ta način povezati z njo,« nam je še zaupala Jerneja in za konec poudarila, da je gozdni turizem zagotovo ideja, ki se jo da povezati z našo butično in trajnostno ponudbo. »Slovenija ima svoje mesto v tej zgodbi. Hkrati je treba spodbujati odgovorne prakse gozdnih kopeli, terapij, spoštovati gozdove in varovati njihovo pestrost.«

Besedilo: Polona Frelj
Fotografije: Osebni arhiv

S predsednikom Turistične zveze Slovenije Dominičom S. Černjakom v Jasna Chalet Resortu, ki je bil tudi eden od gostiteljev konference.

Kranjska Gora je zdaj znana vsem strokovnjakom na svetu

Darija Cvikl je predavateljica na Višji šoli za gostinstvo, velnes in turizem na Bledu, ki si že od leta 2015 prizadeva za institucionalizacijo gozdnega turizma v Sloveniji. V Kranjsko Goro je lani pripeljala najpomembnejši strokovni dogodek na področju gozdnega turizma, peti mednarodni kongres Gozdovi in njihov potencial za zdravje (ICFPH).

Kako ocenjujete rezultate omenjenega srečanja?

V Sloveniji je kongres odmeval na različnih koncih, pozitivni rezultati so se kmalu pokazali v poslovnih kontaktih, bilateralnih povezavah in izkazanih pisnih namerah o poslovnih projektih sodelovanjih med Slovenijo in Hrvaško ter Slovenijo in Avstrijo. Destinacija Kranjska Gora je kongres svetovni strokovni javnosti predstavil kot klimatsko letovišče, ki ima izjemne blagodejne in terapevtske učinke na človekovo zdravje in počutje, z opredeljenimi zdravilnimi učinki na podlagi strokovnih ekspertiz in meritvami fizioloških in psiholoških parametrov. Pomembno je, da je destinacija Kranjska Gora zdaj znana vsem strokovnjakom na svetu s področja javnega zdravja in gozdarstva, ki preučujejo zdravilne vplive gozda na človeka. Kongresa se je udeležila tudi predstavnica NIJZ RS, OE Kranj, prim. Alenka Hafner, dr. med., specialistka socialne medicine in javnega zdravja, kar me je osebno še posebno razveselilo, saj je njen obisk pripomogel h krepitvi medsebojnega interdisciplinarnega povezovanja. Ena izmed temeljnih vrednot v združenju ISFT je znanstveno podprto delovanje v smeri spodbujanja javnega zdravja in interdisciplinarnega sodelovanja. Zaradi pozitivnega odziva na posamezna predavanja (še posebno tistega, ki ga je izvedla prof. dr. Hiroko Ochiai, predstojnica Oddelka za plastično in rekonstruktivno kirurgijo ter Laboratorija za regenerativno medicino iz Tokia ter guvernerka ISFT za Japonsko) sem bila povabljenka s strani NIJZ kot predavateljica konec novembra 2023, ko sem slovenskim predstavnikom območnih enot NIJZ RS izvedla predavanje na temo Zdravilni učinki gozda na javno zdravje na primeru izvedenih raziskav v Kranjski Gori. Konec lanskega leta smo dosegli tudi načelni dogovor o skupnem sodelovanju z generalnim direktorjem NIJZ, doc. dr. Brankom Gabrovcem, pri projektu krhkosti, na kar smo še posebno ponosni.

Skupinska fotografija udeležencev kongresa ob jezeru Jasna.

Združenje ISFT je že na kongresu sprejelo strateško opredelitev o projektne združevanju posameznih držav članic. Ta sklep se je uresničil že v začetku letošnjega leta, saj je združenje ISFT oblikovalo konzorcij držav članic pri projektu EU Biodiversa+, ki si prizadeva podpreti raziskave o biotski raznovrstnosti, da bi bolje razumeli kritične točke, mehanizme in mejnike, ki vplivajo na NBS (ang. Nature) ter njihovo uspešno izvajanje glede na koristi za naravo, človekovo blaginjo in družbeno preobrazbo.

Kateri so vaši naslednji koraki na tem področju v Sloveniji. Načrtujete v bližnji prihodnosti kaj podobnega?

Ta trenutek sem zelo aktivna na mednarodni ravni. Kot rečeno, sodelujem v okviru večjega mednarodno zastavljenega projekta Biodiversa. Poleg tega sem imenovana v mednarodni organizacijski odbor šestega kongresa ISFT, ki bo letos septembra potekal v Litvi in je zastavljen še dosti širše, kot je bil lanskoletni pri nas v Kranjski Gori. Kar dosti operativnih nalog izvajam tudi kot sekretarka združenja ISFT, ki letos šteje že več kot 15 držav članic.

V Sloveniji si prizadevam nadaljevati dosedanje delo, pri čemer poudarek ni na bliskoviti rasti in širjenju gozdnih turističnih aktivnosti in turizma v naravnem okolju, ampak na ozaveščanju, predvsem pa na vzpostavitvi medsektorskega in interdisciplinarnega sodelovanja pri razvojnih turističnih usmeritvah jutrišnjega dne.

Katere so glavne novosti v tujini na področju gozdnega velnesa?

Z veseljem najprej naznanjam novost pri nas doma, saj letos maja 2024 pričnemo izobraževanje prve generacije, ki se je prijavila na usposabljanje za izvajalca gozdnega terapevta, izpopolnjevalni program v obsegu 456 ur, pri čemer 240 ur zajema praktično izobraževanje v gospodarskem sektorju in v velneško podprtih dejavnostih. Ob poznavanju tujih programov usposabljanj in primerjav teh z našim lahko rečemo, da imamo zelo kakovostno zastavljen splošni in posebni del programa, katalog znanj pa zajema pet predmetov: Blagodejni in produktivni potencial gozda ter regulativa, Gozdne terapije, Tehnike sproščanja in čuječnosti v naravi, Trženje produkta in svetovanje strankam ter Praktično izobraževanje. Pri tem je pomembno, da bodo že letos prvi delodajalci vključili v svojo ponudbo gozdnega terapevta in morebiti tudi terapije, ki jih bodo izvajali

naši, doma izučeni in izobraženi izvajalci gozdnega terapevta s certifikati, ki bodo priznani na državni ravni Republike Slovenije, s strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje RS. To je zelo pomemben podatek, saj smo lansko leto v eni od raziskav, ki sem jo opravila, ugotovili, da smo poleg Koreje edini na svetu, ki imamo priznan program usposabljanja na državni ravni s strani pristojnega ministrstva za izobraževanje.

Za vse, ki jih zanima pridobivanje naziva izvajalec gozdnega terapevta, vabim, naj se prijavijo oziroma pišejo na: info@vskv.si, lahko pa tudi na moj e-naslov: darija.cvikl@mfdps.si.

V tujini se novosti na področju gozdnega terapevta uveljavljajo predvsem na javnem zdravju. Izredni napor nemških strokovnjakov in raziskovalcev so vložili v raziskave, da bi pridobili klinično dokazane in statistično značilne rezultate zdravilnega vpliva gozda na človekovo javno zdravje in počutje. V ta in v namen izobraževanja za gozdnega terapevta se povsod po Evropi (Portugalska, Nemčija – pri čemer moramo deliti severno Nemčijo od južne, saj vsaka zase razvijata svoj koncept) odpirajo Inštituti za gozdno medicino. Poudariti moram, da v teh inštitutih temeljijo dejavnosti na medicini, ne na velnes ali turistični terapevtski dejavnosti, tako kot pri nas v Sloveniji. Na Bavarskem so certificirali trinajst (13) zdravilnih gozdov, gozdne kopeli in izobraževanja za gozdnega terapevta se ponujajo že skoraj po vsem svetu, vendar so za zdaj še vedno v domeni zasebnih institucij, ne na ravni države, tako kot pri nas v Sloveniji in Južni Koreji. V Južni Koreji še vedno vztrajno razvijajo svoje gozdne terapevtske centre po državi, trenutno imajo več kot 40 centrov. Enega od petih izobraževalnih programov s področja gozdnega terapevta je v Koreji do leta 2023 vpisalo več kot 5.300 udeležencev. Specializirane organizacije razvijajo celo številne on-line programe za certificirane gozdne terapevte, ločene od izobraževanja v živo, poskušajo se uveljaviti akademije za gozdne terapevte in razne poletne šole za mini tečaje. Prav tako se krepijo tudi znanstvene konference in kongresi. Gozdna terapija je končno postala trend, ki sem ga napovedovala približno pred petimi leti. A paziti je treba, da se trend ne sprevrže v populistično izvajanje gozdnih kopeli z zamegljenim poslanstvom in namenom.

Darija Cvikl v Jasna Chalet Resortu in družbi kar petih nosilnih avtorjev njene doktorske disertacije: Amos M. Clifford, prof. dr. Qing Li, Prof. dr. Park, prof. dr. Won Sop Shin, dr. Gisela Immich.

Kako vidite prihodnji razvoj gozdnega turizma?

Razvoj gozdnega turizma vidim prednostno v institucionalizaciji turističnega sistema, ki bo zastavljen v skladu z zeleno shemo (ZS). Kot tak bo lahko spremljal ter upravljal že obstoječe turistične aktivnosti, ki se dogajajo v gozdu oziroma na njegovem območju. Gozdno-turistične aktivnosti beležijo porast, a pri tem ne smejo prerasti v devastacijske in neobvladljive trendovsko obarvane in netrajnostne dejavnosti. Tukaj imam v mislih tudi izreden porast obiska na zavarovanih naravnih in biosfernih območjih, kot recimo v Škocjanskem zatoku, kjer zaradi velikega porasta obiskovalcev upravljalci ne vedo, kako naprej. Leta 2015 je bila zgrajena nova infrastruktura s centrom za obiskovalce in novo opazovalnico, ne pa tudi načrt obvladovanja prekomernega obiska glede na maksimalne nosilne prostorske zmogljivosti. Opažam, da se v zadnjih letih podobni primeri kar množijo, sploh ko govorimo o turistični dejavnosti na zavarovanih območjih. Upravljalci želijo premostiti

tovrstne probleme s projektnimi iniciativami, a menim, da slednje ne predstavljajo razvojno vzdržne rešitve. Turistično stroko bi bilo treba povabiti k sodelovanju že v osnovi, v fazi načrtovanja turističnih aktivnosti v naravnem prostoru, ne pa na koncu, ko so že potrebni korektivni ukrepi. Kot specialistka za gozdni turizem, tj. turizem v gozdnem prostoru na splošno, gotovo lahko trdim, da bi pri vzpostavitvi vzdržnega poslovnega modela, ki bi bil namenjen turističnemu gozdnemu gospodarstvu, znali nasloviti še tako pereča vprašanja, saj se smo zanje izobraževali dolga leta in smo upravičeno pozvani k iskanju rešitev. S problematiko prekomernega obiska, segmentiranjem in trženjem turističnih aktivnosti, z negativnimi pojavi preturizma, gentrifkacije ipd., se mnogi raziskovalci v turistični stroki ukvarjamo že vrsto let.

Prav tako je treba urediti statistični zajem in monitoring vseh turističnih aktivnosti v gozdu oz. na gozdnem območju. Dejstvo je, da turistične aktivnosti na eni strani prinašajo prepotrebne prihodke, a po drugi strani počasi, a nezadržno presegajo nosilne kapacitete posameznih geografskih območij, zato je treba s pomočjo turistične stroke poiskati trajnostne rešitve za prihodnje rodove, ne težiti le k povečevanju dobička.

V enem od prejšnjih intervjujev ste izjavili, da je Slovenija idealna država za razvoj gozdnega turizma. Ali še vedno mislite tako in zakaj?

Seveda, vse bolj sem prepričana, da je tako. Utemeljitev sem podala že v odgovoru na prejšnje vprašanje. Lahko dodam še to, da se mi to prepričanje vedno znova potrjuje, sploh v pogovoru s tujimi strokovnjaki, predvsem s področja javnega zdravja in geografije ter biologije.

Kateri je po vašem mnenju primer dobre prakse v Sloveniji na tem področju? Jih je več?

Slovenija ima mnogo primerov dobrih praks, dobra praksa pa je običajno rezultat timskega dela. Če imate v mislih področje turističnih aktivnosti v gozdu, ne moremo mimo dejstva, da je Slovenija tudi zibelka sonaravnega gospodarjenja z gozdovi in evropski rekord z devetimi tonami akumuliranega CO₂ na hektar na leto. To pomeni, da se v trajnostnih razvojnih prizadevanjih naslanjamo ne le na snovanje odgovornih in varnih petzvezdičnih doživetij ob ohranjanju naravne in kulturne dediščine, temveč tudi na znanje strokovnjakov s področja geografije, naravovarstva, biologije, fitofarmacije, javnega zdravja in turizma.

Tako imamo na primer pod krovno znamko Slovenia Green že 60 turističnih destinacij, ki izpolnjujejo kriterije Green Destinations Standard, kot jih predpisuje GSTC (Global Sustainable Tourism Council). Čisto vse predstavljajo primere dobrih praks, so zgledne in primerne, da jih izpostavimo, dokler jih upravljamo in obvladujemo v skladu z načeli trajnosti.

Če je Slovenija že 2016 dosegla 96-odstotno skladnost z merili Global Green Destination in postala prva zelena država na svetu, menim, da je povsem logičen korak naprej razvoj tega potenciala v iskanju blagodejnih in terapevtskih učinkov našega naravnega turističnega kapitala – rek in jezer, gozdov, gora in klime. S ciljem, da bi Slovenija postala prepoznavna tudi prva klimatsko blagodejna destinacija na svetu. Povečevanje dobička pri doseganju teh razvojnih ciljev ne sme biti na prvem mestu na lestvici zastavljenih poslovnih ciljev. Ravno zaradi tega že od leta 2015 vztrajam pri stališču in naravnosti, da moramo institucionalizirati turistične aktivnosti v gozdu, če želimo pomagati uveljavljati trajnostne razvojne paradigme Slovenije in njenih socio-kulturnih vrednot gozda, rek, gora in zraka, ki predstavljajo po mojem mnenju največji potencial za nadaljnji turistično blagodejni in terapevtski razvoj.

Polona Frelih

Fotografije: Osebni arhiv Darije Cvikl

Dobrodošli v Zgornje Savinjski dolini!

V gozdnem prostoru Solčavskega in Zgornje Savinjske doline je svoj poligon za aktivnosti našel tudi Poseben dan, zasebni zavod za pristna doživetja. Pri svojem delu se 'posebneži' med gozdnimi sprehodi posvečamo predvsem interpretaciji narave in kulturne dediščine.

Po gozdovih Zgornje Savinjske doline so urejene sprehajalne, tematske in planinske poti, ki vodijo do zavarovanih naravnih vrednot in spomenikov. Ob poteh v zaznavnem polju najdemo paletu zanimivosti, ki služijo kot vitalne točke za izkustveno učenje ter interpretacijo narave in kulturne identitete tega območja.

Otroci so hvaležni obiskovalci.

Lep primer je Pot po Logarski dolini, po kateri se med ustvarjanjem posebnega dne pogosto sprehajamo z učenci, dijaki ali drugimi obiskovalci. Narava nam v vsakem letnem času, skoraj na slehernem koraku, ponuja zanimivosti, iz katerih lahko spletemo pripoved o nastanku in preoblikovanju doline, o preživetvenih strategijah živali in rastlin ali o pomenu varovanja krajinskega parka. Tu in tam nam lokalne zgodbe in pogledi razkrijejo sledi večstoletnega sobivanja ljudi in narave, ki je oblikovalo izjemno, privlačno kulturno krajino. Med doživljajskimi vodenimi sprehodi zaznavamo gozd z vsemi čutili. Poleg načrtovane se posvečamo tudi 'ad hoc interpretaciji' po meri obiskovalcev. Pomemben del doživljajskih vodenj so didaktične igre in aktivnosti, ki spodbudijo k čuječemu zaznavanju okolice. Glavni namen doživljajskih vodenj je spodbujanje pristnih osebnih

Poseben dan v gozdnem prostoru Zgornje Savinjske doline

Igra v naravi je najbolj sproščena.

doživetij naših gostov in s tem vložek v postopno stopnjevanje: 'od doživljanja k razumevanju, od razumevanja k spoštovanju in od spoštovanja k ohranjanju' zanimivosti območja in narave.

Zgodbe, ki jim je vredno prisluhni.

S podobnimi cilji se lotevamo tudi 'Etno fletno sprehodov', ki nas v obliki kostumirane interpretacije popeljejo skozi čas in prostor. Med pohajkovanjem po lepih in vsebinsko bogatih kottičkih narave je osrednji motiv odkrivanje drobcov kulturne dediščine območja. Zgodbe, pesmi, pripovedi se prepletajo z igrivimi aktivnostmi ob gozdarski ali oglarski koči, pri tem izrisujejo ključne mejnike sobivanja domačinov z naravo in osmišljajo pomen domačij, kašč, planšarij ...

Poseben dan v gozdu doživijo tudi najmlajši.

'Etno animacija' je bolj igriva različica Etno fletno sprehodov, namenjena skupinam za krepitev skupinskega vzdušja ob zabavnem spoznavanju dediščine območja. Lokalne zgodbe, dogodki in zanimive osebnosti predstavljajo rdečo nit navdihujoče Etno animacije.

Planike iz polstene volne.

Z 'igranimi predstavltvami' lokalnih tem omogočimo obiskovalcem, da so ob kulturnem ustvarjanju domačinov deležni interpretacije pomembnih zgodovinskih dogodkov in da začutijo 'duha kraja' (genius loci), ki povezuje skupnost. Sprehodi, animacije in dogodki so umeščeni v gozdni prostor območja, ki ga s tem posredno, občasno pa tudi neposredno, predstavljamo in osmišljamo njegov pomen za naravo, domačine in obiskovalce.

Gozd nas varuje, umirja in uči.

Lokalni turistični vodniki, animatorji, interpreti, inštruktorji, kulturniki, turistični ponudniki in upravljavci, vsak na svoj način z usklajenimi, povezanimi aktivnostmi ustvarjamo pogoje za kakovostna doživetja obiskovalcev Zgornje Savinjske doline. Usmerjamo jih k zaznavanju energij pristne narave, h koriščenju potencialov, ki jih ima gozd za naše zdravje in dobro počutje.

Gozd nas varuje, umirja in uči. Če se mu zmremo odpreti, začutimo njegove blagodejne zdravilne učinke in dnevu ob rob pripisemo: »To je bil pa res en prav poseben dan!«

Besedilo: Marko Slapnik, Poseben dan
marko.slapnik@posebendan.si
Fotografije: arhiv Zavoda poseben dan

V gozdnem prostoru Solčavskega in Zgornje Savinjske doline so urejene sprehajalne, tematske in planinske poti.

Prof. dr. Ana Vovk

Akademija celostne samooskrbe

Morda do zdaj še niso bila tako glasna namigovanja, da planet Zemlja umira, da nimamo več dovolj rodovitnih prsti, da je večina vodovja onesnaženega in da izginja biodiverzitetna izredno hitro. Kaj se natanko dogaja, še ne vemo, nekako to predpisujemo podnebnim spremembam, ki pa niso edine krive za zelo spremenjene ritme v naravi kakor tudi na ravni človeštva. Odpiranje novih vojnih žarišč okoli nas in glasno opozarjanje na to, da hrane zmanjkuje, nas vse bolj prepriča, da potrebujemo lastno samooskrbo.

Pred 14 leti je zaživel Učni poligon za samooskrbo Dole v občini Poljčane, ki je sestavni del Mednarodnega centra za samooskrbo. Ta poleg Učnega poligona združuje še Center vitalnega življenja, kjer poteka študijski program Akademija celostne samooskrbe, ter Ekosistemsko kmetijo, ki je pridelovalno območje za samooskrbo in deluje po zakonitostih naravnega kmetovanja (permakultura).

Na 1,5 ha velikem območju, kar je razmeroma malo, so vzpostavljeni vsi sistemi, ki jih potrebujemo za izobraževanje o življenju, to so različni pridelovalni sistemi (gomile, visoke grede, dvignjene grede, grede v škatlah, kompostne grede, podpobočne grede). Nadgrajujejo jih ureditve za podporo divjim opravevalcem, za krepitev biodiverzitetne ter podporo ekosistemskim storitvam. Za krepitev podpornih, pridelovalnih, regulacijskih in kulturnih storitev je treba vzpostaviti ekoremediacijske sisteme ter vpeljati modro-zeleno infrastrukturo. To pomeni, da ob prepoznavanju narave uporabimo ureditve, ki nam lahko pomagajo zadržati vodo, jo ponovno uporabiti, očistiti zemljo, jo narediti rahlo, okrepi rastline, da jih zunanji vplivi ne uničijo (insekti, vlaga, suša). Zato od leta 2020 poteka v okviru Mednarodnega centra za samooskrbo študijski program Akademija celostne samooskrbe 1, 2, 3, v pripravi sta še 4 in 5. Vsebinsko izobraževanje je povezano z vsemi elementi, če želimo postati samooskrbni, od ureditve zemljišča, stavb, posaditve ustreznih rastlin, predelave pridelkov in njihovo shranjevanje. Velika pozornost je na odnosu do prsti, ki mora biti spoštljiv, z zavedanjem, da je prsti živa, da je to organizem in moramo z njim ravnati kot s seboj.

Vsebine, ki se izvajajo v okviru Akademije celostne samooskrbe, so teoretične, v obliki predavanj prek zooma, in praktične na terenu na Učnem poligonu za samooskrbo Dole:

Na 1,5 ha velikem območju, kar je razmeroma malo so vzpostavljeni vsi sistemi, ki jih potrebujemo za izobraževanje o življenju.

- Akademija 1:
Začetek samooskrbne poti
Praktični del:
Permakultura
Izdelava načrta samooskrbne posesti
Praktični del: Ogled in demonstracijske delavnice na ekosistemski kmetiji Dole
- Akademija 2:
Rastlinska prehrana
Vitalno življenje
Bioznanost
Praktični del: Osnove uporabe nihala
- Akademija 3:
Kaj pomeni peta dimenzija?
Cvetne esence
Pogled v onostranstvo z nihalom
Praktični del: Uporaba nihala za osebno rast in na vrtu

Pred 14 leti je zaživel Učni poligon za samooskrbo Dole v občini Poljčane, ki je sestavni del Mednarodnega centra za samooskrbo.

Udeleženci po končani Akademiji pridobijo usposobljenost za samostojno pot samooskrbe. Zaradi prenizkega deleža praktičnih izobraževanj v sistemu obveznega izobraževanja predstavlja Akademija pot do življenjskih znanj in izkušenj.

Kot primer dobre prakse tovrstnega delovanja je Učni poligon za samooskrbo Dole, ki je prejemnik naziva drugo najboljšo učno okolje v Sloveniji leta 2017 in srebrnega priznanja Spirita Slovenije in Gospodarske zbornice za inovativni pristop k izobraževanju na področju prenosa akademskih vsebin v prakso.

Na FB Ana Vovk so objavljena tekoča izobraževanja, prijava je prek e-pošte ana.vovk@um.si. Dandanes imamo dovolj znanja, da lahko pomagamo tudi državam, ki zaradi različnih razlogov nimajo možnosti biti samooskrbne in svobodne. Najprej pa bo povečanje samooskrbe vezano na Slovenijo, prek svetovne mreže Self-sufficiency network pa tudi na Evropo in svet.

Več informacij nastaja na www.ipvo.si.

Besedilo: Prof. dr. Ana Vovk, Mednarodni center za samooskrbo Dole
Fotografiji: Osebni arhiv

Marija Imperl med eno od svojih delavnic.

Institut Treelogy – za svetlejšo prihodnost!

Naše poslanstvo je spodbujati prakse trajnostnega razvoja, ki varujejo okolje, izboljšujejo socialno pravičnost in spodbujajo gospodarski napredek. Verjamemo, da lahko s sprejemanjem trajnostnih življenjskih slogov in kultiviranjem osebne rasti zgradimo svetlejšo prihodnost za

S svojimi izobraževalnimi programi, delavnicami in predavanji želimo spodbuditi razumevanje povezanosti človeka in okolja ter izpostaviti pomen skrbnega ravnanja z naravnimi viri. Poleg tega organiziramo tudi usposabljanja in izpopolnjevanja, ki članom omogočajo aktivno vključevanje v družbeno okolje in trajnostno naravnane projekte. Medgeneracijsko sodelovanje je drugi pomemben vidik delovanja društva. Z organiziranjem različnih aktivnosti, kot so delavnice, tečaji in druženja, se posvečamo prenosu znanja in veščin med starejšimi in mlajšimi generacijami. S tem prispevamo k bogatjenju kulturne dediščine ter krepitvi povezav v skupnosti. Neprecenljivo znanje starejših nam je dragocen gradnik pri vzgoji mladih. Društvo izvaja tudi programe za osebni in socialni razvoj posameznika ter kakovostno preživljanje prostega časa. Z športnimi in rekreativnimi dejavnostmi, umetniškimi delavnicami ter drugimi dogodki, ki spodbujajo osebno rast in duhovni razvoj, člani pridobivajo nove izkušnje, odkrivajo svoj potencial in se bolje spoznavajo.

Prostovoljstvo je v društvu pomembna vrednota, ki jo to neguje kot gonilo pozitivnih sprememb v družbi. S svojimi prostovoljskimi programi omogoča posameznikom priložnost za aktivno vključevanje v različne dejavnosti, ki prispevajo k blaginji skupnosti in okolja. V času, ko vsi hitimo številnim obveznostim naproti, ko nam zmanjkuje energije, časa in volje, ima prostovoljstvo večji pomen kot kdaj koli prej. Ljudje smo socialna bitja, ki globoko v sebi čutimo potrebo po druženju, povezovanju, sodelovanju in ustvarjanju.

Poleg tega društvo poudarja pomen vseživljenjskega učenja za odrasle in mladino. S svojimi programi in aktivnostmi omogoča posameznikom pridobivanje novega znanja in veščin ter spodbuja kontinuirano osebno in strokovno rast. Vseživljenjsko učenje je namreč ključno za razvoj posameznika v sodobni družbi, saj omogoča prilagajanje na nove izzive, razvoj kritičnega mišljenja in krepi samozavesti. Zato društvo s svojimi programi spodbuja nenehno učenje in raziskovanje ter podpira posameznike pri njihovem osebnem in poklicnem razvoju.

Odkrivanje lepote in bogastva gozdnega okolja

Posebno pozornost namenimo turizmu v gozdnem prostoru. Turizem v gozdnem prostoru predstavlja edinstveno izkušnjo, ki omogoča obiskovalcem povezovanje z naravo ter odkrivanje lepote

in bogastva gozdnega okolja. Ob vse bolj stresnem tempu življenja in potrebi po umiku od vsakodnevnih skrbi postaja gozdni turizem vse bolj priljubljen med tistimi, ki iščejo sprostitev in povezavo z naravo. Turizem v gozdnem prostoru prinaša številne koristi, saj omogoča obiskovalcem neposredni stik z naravo ter spodbuja njihovo zavedanje o pomembnosti ohranjanja gozdnih ekosistemov. Poleg tega omogoča sprostitve, izboljšuje duševno in telesno zdravje ter ponuja priložnost za izobraževanje in ozaveščanje o trajnostnem razvoju. Posebnosti turizma v gozdu vključujejo edinstveno naravno okolje, ki ga obiskovalci lahko raziskujejo, ter raznovrstne rekreacijske dejavnosti, kot so pohodništvo, kolesarjenje in opazovanje divjih živali. Poleg tega gozdni turizem omogoča tudi ekonomski razvoj lokalnih skupnosti, saj spodbuja turistično ponudbo ter promocijo lokalne kulture in obrti. Posebno pozornost namenimo terapijskim dejavnostim v naravi, ki izkoristijo zdravilne učinke gozda na telo in duha. Učinki gozdne medicine na zdravje človeka so številni. Bivanje v gozdu in izvajanje terapijskih dejavnosti lahko zmanjša stresne simptome, izboljšuje duševno zdravje ter krepi imunski sistem. Slovenija, z bogato gozdno pokrajino in neokrnjenimi naravnimi območji, je zagotovo primerna za terapijske gozdove, ki lahko ponudijo edinstveno izkušnjo povezovanja z naravo in izboljšanja zdravja. Turizem v gozdnem prostoru tako ni le priložnost za odkrivanje naravnih lepote, ampak tudi za negovanje telesa in duha ter prispevek k trajnostnemu razvoju in ohranjanju narave. Zavedajmo se, da smo ljudje le eno od mnogih živih bitij, s katerimi si delimo naš edini planet.

Besedilo: Marija Imperl, Institut Treelogy
Fotografiji: Osebni arhiv

Marija Imperl v družbi Petra Misje, podpredsednika TZS

Gozdne učne poti niso le poti skozi gozd, ki vodijo mimo različnih vrst dreves; so poti znanja, razumevanja delovanja narave.

Pol stoletja gozdnih učnih in tematskih poti v Sloveniji

Zgodovina gozdnih učnih in tematskih poti v Sloveniji je dolga – že pol stoletja vabijo v naravo in učijo o gozdu, flori in favni, kulturni dediščini ... Letošnje leto je Turistična zveza Slovenije razglasila tudi za leto tematskih poti.

Zamisel o gozdnih učnih poteh je iz nemškega kulturnega okolja k nam prinesel pokojni dr. Milan Ciglar. Prvi snovalci so bili gozdarji, ki so imeli pri svojem delu jasen namen: med ljudi širiti znanje o gozdu in gozdarstvu na zanimiv in privlačen način v gozdu samem. Prve tri poti so bile v Sloveniji odprte že leta 1974, in sicer Šmarnogorska na Grmadi pri Ljubljani in v Bistri pri Vrhniku, kmalu za njima tudi pot Svečina, ki so jo zasnovali Ivan Juvan, Franc Cafnik, Ivo Žnidrešič in Stanko Martin. Po letu 1974 se je število tematskih poti povečevalo, nastajale so v vseh predelih Slovenije, pojavljala so se nova imena in nove vsebine. Gozdne učne poti so postale most med naravo in družbo, ki omogoča, da vsakdo – ne glede na starost in predznanje – spozna bogastvo, pestrost, skrivnosti in pomen gozdom. Prvi snovalci so z vizijo in predanostjo postavili temelje, na katerih Zavod za gozdove Slovenije nadaljuje začeto pot in tako danes skrbi za 93 gozdnih učnih poti.

Gozdne učne poti niso le poti skozi gozd, ki vodijo mimo različnih vrst dreves; so poti znanja, razumevanja delovanja narave in so skozi desetletja postale neprecenljiv vir izobraževanja o gozdovih, ohranjanju narave in trajnostnem razvoju. Namenjene so izobraževanju in spoznavanju gozdov in gozdarstva, so pomemben pripomoček za popularizacijo gozdov ter prispevajo k razvoju turizma na podeželju kot ene ključnih gospodarskih aktivnosti v Sloveniji. Pomagajo razvijati spoštovanje do narave in ozaveščati o njenem vplivu na naše življenje. Na gozdnih učnih poteh gozdarji

na zanimiv, priročen in interpretativen način podajajo znanje ter spodbujajo udeležence, da z vsemi čutili spoznajo gozd in njegove prebivalce. Seznanjajo jih s sonaravnim, trajnostnim in večnamenskim načinom gospodarjenja s slovenskimi gozdovi, ki ga Zavod za gozdove Slovenije in slovenski gozdarji udeležajo že več kot 70 let. Prinašajo zavedanje, da so gozdovi srce planeta, saj s svojimi številnimi funkcijami omogočajo obstoj življenja na Zemlji. Z gozdnimi učnimi in tematskimi potmi tako ne le spoznavamo gozdne ekosisteme, temveč tudi spodbujamo trajnostno ravnanje z gozdovi za dobro sedanjih in prihodnjih generacij.

Rast jelke

Strokovno podprt razvoj

Že kmalu po nastanku prvih gozdnih učnih in tematskih poti v Sloveniji so na pobudo Turistične zveze Slovenije in Zavoda za gozdove Slovenije potekala različna strokovna srečanja. Leta 1986 je bil v Radovljici prvi tak seminar z naslovom Gozdne učne poti v Sloveniji, leto pozneje je doc. dr. Boštjan Anko uredil istoimenski zbornik. V njem so zapisane analize več kot 10-letnega razvoja poti in tudi že zarisane bodoče usmeritve, saj so se v družbi že začeli spreminjati pogledi na naravo in okolje. Izkustveno učenje v naravi je dobivalo nove module, turizem je postajal vse večja stalnica v prostoru, bolj se je začelo razvijati pohodništvo, nastajale so nove tematske poti z novimi vsebinami, vezanimi na naravno in kulturno dediščino.

Tabla za naravoslovno gozdno pot Rozek

Na posvetu Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe leta 2004 se je že nakazala usmeritev za razvoj učnih poti s strani Ministrstva za okolje RS. Takrat se je omenjalo že več kot 100 učnih poti v Sloveniji, za katere skrbijo različni snovalci poti – od upravljalcev naravnih parkov, šol, občin do različnih društev, kot so turistična, jamarska, polharska, čebelarska, društvo za opazovanje in preučevanje ptic, taborniki oziroma skavti. Leto pozneje je bila na pobudo Slovenske turistične organizacije izdelana študija in Strategija turističnega proizvoda pohodništva v Sloveniji. V naslednjih letih so sledili številni posveti in študije, ki so pokazali nujnost povezovanja različnih organizacij pri snovanju in upravljanju s tematskimi potmi ter dobiti, ki jih gozdne učne in tematske poti prinašajo obiskovalcem in lokalnemu okolju.

Ob obletnici številne prireditve

Ob letošnji okrogli obletnici Zavod za gozdove Slovenije pripravlja številne prireditve. Že na januarskem sejmu Alpe-Adria je predstavil 14 naj poti leta 2024. To so: Naravoslovna učna pot ob Hublju (Ajdovščina), Vodna učna pot Grabnarca, Gozdna učna pot Visoko, Poučna okoljska pot Blata-Mlake, Mašunska gozdna učna pot,

Risova pot, Gozdna učna pot Planina-Mirna gora, Rudarska tematska pot Tk Pav, Zmajčkova gozdna učna pot, Kulturno naravoslovna učna pot Samostanski hrib, Gozdna učna pot Stari grad, Gozdna učna pot Ruta, Gozdna učna pot Polanski log in Gozdna učna pot Ressler gaj. Ob dnevu Zemlje (22. april) bodo na izhodiščnih točkah teh poti gozdarji pričakali obiskovalce in jih pospremili na vodeni ogled.

Predavanje v gozdu

Do konca junija poteka tudi mednarodni fotografski natečaj, ki vabi k oddaji fotografij, posnetih na gozdnih učnih in tematskih poteh, izbrane fotografije bodo razstavljene od 20. novembra do 15. januarja na Jakopičevem sprehajališču v ljubljanskem parku Tivoli. Na Risovi poti, ki je bila na natečaju Turistične zveze Slovenije Moja dežela – lepa in gostoljubna izbrana za naj pot leta 2023, bo konec maja potekala osrednja prireditev ob tednu gozdov, ki ga v Sloveniji obeležujemo že več kot 70 let. Okrogla obletnica gozdnih učnih in tematskih poti bo osrednja tema tudi letošnjih gozdarskih študijskih dni, ki bodo septembra potekali v Ljubljani.

Spoznavanje različnih vrst dreves.

Pogled naprej

Obletnica je tudi priložnost, da se zazremo naprej. Tako gozdnim učnim kot tematskim potem velja v prihodnje posvetiti vsebinski premislek z jasnimi strateškimi cilji. Moderne tematske poti ne zagotavljajo več samo informacij, ampak spodbujajo obiskovalce, da za spoznavanje narave oz. vsebine poti uporabijo vsa čutila. To naredi njihovo izkušnjo in dožemanje poti ter narave okrog njih še bolj pristno.

Gozdne učne poti so označene poti skozi gozd, dolge večinoma do 5 km, opremljene s poučnimi besedili na informativnih tablah in drugimi napravami, namenjenimi za izobraževanje o funkcijah gozda, ekološkemu osveščanju ter sprostivno-zdravstveni vlogi.

Besedilo: Tina Dolenc in Jože Prah,
Zavod za gozdove Slovenije

Veličasten pogled na Radlje ob Dravi

Dom gozdne kulture v Radljah ob Dravi

Dom Gozdne Kulture
Radlje ob Dravi

Gozdovi so zaklad, ki bogati naše življenje in nam nudi edinstveno izkušnjo povezovanja z naravo. V srcu idiličnega okolja občine Radlje ob Dravi je pravi dragulj – Center za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi, imenovan Dom gozdne kulture. Ta edinstvena pridobitev, ki je zaživela v sodelovanju s Pro Silvo Slovenije, Pahernikovo ustanovo in drugimi partnerji, ponuja izjemno priložnost za odkrivanje skrivnosti gozdnega življenja in spodbuja odgovorno ravnanje z gozdnim okoljem.

Odprije centra, ki sega v oktober 2022, predstavlja pomemben mejnik za lokalno skupnost in širše območje, saj ustvarja novo turistično, izobraževalno in trajnostno stičišče za vse generacije obiskovalcev. Dom gozdne kulture vabi k raziskovanju sonaravnega gospodarjenja z gozdovi z različnimi aktivnostmi, kot so ekskurzije, predavanja in delavnice, ki ponujajo edinstven vpogled v stoletja dolgo tradicijo sonaravnega gospodarjenja v Pahernikovih gozdovih ter delovanje mednarodnega združenja Pro Silva, ki promovira sonaravno gozdarstvo po svetu.

Dom gozdne kulture

V neposredni bližini Doma gozdne kulture je Muzej Radlje ob Dravi. Muzej, ki tukaj deluje od leta 2012, je del Koroškega pokrajinskega muzeja in poleg Doma gozdne kulture predstavlja pomembno točko, kjer se prepletajo lokalna dediščina, zgodovina kraja ter bogata zapuščina gozdarstva. Stalne razstave in zbirke v muzeju obiskovalcem razkrivajo zanimivo zgodovino tega območja, ki je tesno povezana z življenjem in delom ljudi med Kozjakom, Pohorjem in dolino reke Drave.

Poseben poudarek v muzeju je namenjen gozdarski dediščini in zapuščini inženirja Franja Pahernika, ki je bil ključen v uveljavljanje sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Dravski dolini. S svojim delom in idejami je zaznamoval zgodovino gospodarjenja z gozdovi ne le v Sloveniji, ampak tudi v tujini. Do druge svetovne vojne je bil gonilna sila razvoja Dravske doline in Pohorja. Z vojno in nato novim povojnim režimom v Jugoslaviji pa se je življenje družine korenito spremenilo. Prizadela jih je razlastitev njihovega premoženja, ki jim je bilo po osamosvojitvi Slovenije vrnjeno. Hčerka Vida Ribnikar, edina dedinja, je iz ljubezni in spoštovanja do očeta, njegovih idealov gozdarstva in domovine leta 2005 ustanovila Pahernikovo ustanovo ter ji po svoji smrti podarila vse podedovane družinske gozdove v izmeri 552 ha z namenom, da se v njih strokovno in sonaravno gospodarji, štipendira študente gozdarstva, podpira raziskovalne in izobraževalne projekte ter ohranja spomin na rodbino Pahernik.

Spominska soba družine Pahernik

Poleg dediščine in zgodovine kraja Muzej Radlje ob Dravi gosti tudi različne dogodke in dejavnosti, namenjene izobraževanju in ozaveščanju javnosti o pomenu gozdov ter trajnostnem gospodarjenju z njimi. Tako Muzej in Dom gozdne kulture oblikujeta edinstven prostor ohranjanja preteklosti in prostor za izmenjavo idej in znanja o prihodnosti gozdov.

Velika gozdnatost prostora občine Radlje ob Dravi in celotne površine Krajevne enote Radlje Zavoda za gozdove (ZGS KE Radlje) ponuja tudi številne možnosti promocije slovenskega gozdarstva z izvajanjem gozdne pedagogike in turizma v gozdnem prostoru.

Zgodovina delovanja ZGS KE Radlje pri promociji gozda in gozdarstva sega daleč nazaj. V gozdovih pri Radljah ob Dravi so kmalu po letu 1960 pričeli izvajati terenski pouk za študente gozdarstva, temu so sledile številne strokovne ekskurzije za domače in tuje gozdarske strokovnjake. Ker so gozdni prostor na Suhem vrhu pri Radljah obiskovali razen gozdarjev še številni drugi obiskovalci, so gozdarji želeli najbolj priljubljeni predel gozda

obiskovalcem še bolj približati. S tem namenom so 1998 naredili Gozdno in zgodovinsko učno pot Stari grad Radlje ob Dravi. Pot že več kot četrto stoletje navdušuje tako domače kot tuje ljubitelje narave. Ta edinstvena pot namreč združuje naravne in kulturne znamenitosti ter omogoča pristno doživetje gozdnega okolja. Z označenimi drevesi in grmi v radeljskem parku, razglediščem s Kalvarije ter ruševinami Starega gradu obiskovalcem ponuja nepozabno potovanje po zgodovini in lepoti gozdov.

Poleg tematskih poti, ki se vijejo skozi bogate zelene kulise, se tudi ljubiteljem kolesarstva odpirajo neomejene možnosti raziskovanja. Skozi Radlje ob Dravi poteka slikovita Dravska kolesarska pot, ki jo lahko kolesarji nadgradijo s kolesarskimi potmi po Pohorju in Kozjaku. Kolesarske poti so urejene in označene po grebenih obeh hribovij in speljane vse do naše lepe dravske doline. Slikoviti razgledi vabijo obiskovalce. Kadarkoli se bomo po poteh sprehodili ali zapeljali, bomo odkrivali nove kotičke, nove dragocenosti narave. In če bomo imeli srečo, zaslišali tudi pozdravni skovik velike uhariče, ki že leta gnezdi na našem prostoru.

V Radljah ob Dravi se tako odpira čarobni svet gozdov, ki vabi k raziskovanju, spoznavanju in spoštovanju narave ter njenih skrivnosti. Občina se že dolgo zaveda pomembnosti gozdov in njihove vloge v lokalnem okolju.

Turizem v gozdnem prostoru občine Radlje ob Dravi ponuja edinstvene izkušnje, priložnost za povezovanje z naravo ter ohranjanje bogastev za prihodnje generacije. S svojo raznoliko turistično ponudbo in aktivnostmi postajamo priljubljena destinacija za obiskovalce z vseh koncev Slovenije in sveta, ki si želijo odkrivati naravne bisere in se poglobiti v zgodovino ter dediščino tega čudovitega kraja.

Besedilo: Občina Radlje ob Dravi

Pedagoške gozdne delavnice

Vabljeni na počitniške taborne za mlade!

Dejavnosti v gozdnem prostoru

DIGITALNI DETOKS – počitniški tabori za mlade

»Na mladih svet stoji,« je stavek, ki smo ga že velikokrat slišali. Nadaljujemo lahko z vprašanjem: »Kje pa stojijo mladi?« Ali gremo še nekoliko globlje in se vprašamo: »Kakšen zgled pravzaprav dobivajo mladi?« Vemo, da se vzgoja ne začne z besedami, temveč odnosom in dejanji. Ali bolje rečeno, kar z načinom življenja, ki ga živimo in zrcalimo ljudem okrog nas. Mlade oblikuje tudi družba v širšem pomenu besede. Pa vendar vsi nimajo možnosti, da bi preživljali čas v naravi, sredi gozda.

SATIA, zavod za učenje za življenje, je bil ustanovljen, da ponudi druženje na drugačen, sproščen način.

In če smo turizem ljudje? Torej je na nas, da pokažemo dober zgled in ponudimo priložnost preživljanja časa ljudem v naravi, v gozdu. Kako? V zavodu SATIA smo se odločili za organizacijo počitniških taborov za mlade.

Na eni strani mejimo na javorniške gozdove, na drugi se nam odpira pogled na presihajoče Cerkniško jezero.

SATIA, zavod učenje za življenje, je bil ustanovljen, da ponudi druženje na drugačen, sproščen način. Sedež zavoda je v neokrnjeni naravi, obdani smo s travniki in gozdom z vseh strani. Tako nam že sama lokacija omogoča, da posamezniku ponudimo čudovito in pristno izkušnjo narave, gozda. Na eni strani mejimo na javorniške gozdove, s čudovitim pogledom na Snežnik, na drugi strani se nam odpira presihajoče Cerkniško jezero, v sončnem in jasnem vremenu tudi čudovit pogled na Julijske Alpe.

V naravi se sklepajo prijateljstva za vse življenje.

Zakaj počitniški tabori za mlade?

Ker vsi nimajo možnosti izkušnja narave in njene pristnosti v vsakdanu. Obveznosti in tempo mladih, način življenja, ki jim ga zrcali družba, visoka stopnja obremenjenosti staršev ... Zelo pogosto nič od omenjenega ni povezano z naravo. Tako mladi nimajo podpornega in spodbudnega okolja, ki bi jih usmerilo v gozd, v naravo.

Preizkusijo se tudi v opravljanju kmečkih opravil.

Kako torej lahko mladim približamo preživljanje časa v naravi?

Tako da jim naravo ponudimo in približamo, omogočimo jim doživljanje pozitivnih izkušenj v družbi vrstnikov in bogatih, raznovrstnih vsebin, ki so drugačne od tistih v šolskih klopeh. Počitniški tabori za mlade v zavodu SATIA predstavljajo nepozabno izkustveno doživetje, spomine, ki jih spremljajo za vedno, zato se mladi k nam z veseljem vračajo. Stekejo se nova poznanstva in prijateljstva.

Kaj vse počnemo?

Aktivnosti, ki jih nudimo, so povezane z naravo, kreativno ustvarjalnostjo in človekom samim, velik poudarek je tudi na odnosih. Odnos do sebe, sočloveka, življenja samega in seveda narave; ali bolje rečeno, do vsega, kar nas na tem planetu obkroža. Da

Večer ob ognju

zagotovimo bogate in raznovrstne vsebine, k sodelovanju povabimo tudi zunanje izvajalce. Vse poteka prek spontanega in pristnega druženja, usmerjenih delavnic, družabnih iger, raziskovalnih odprav in večerov ob ognju. Včasih znamo biti tudi prav glasni, pogosto razigrani, nikoli pa nam ne zmanjka iskric v očeh in zagnanosti. Preizkusimo se v veččinah preživetja, jahanju, ustvarjanju, vztrajnosti, iskanju rešitev, strpnosti, razvijamo obe možganski polovici ... Druženje poteka na podeželju, v naravi. Včasih zvečer prijetno utrujeni ležimo na hrbtu in opazujemo zvezdno nebo, ki je v mirnih poletnih večerih na podeželju tako čudovito. Svež zrak, živali, mir in narava, ki je že sama po sebi tako zdravilna. Vse to v družbi vrstnikov in pod okriljem mentorjev, ki razumejo, ustvari za mlade pozitivno in nepozabno izkušnjo, ki se jim vtisne v srce in jim ostne za vedno.

Več informacij o poletnih počitniških taborih za mlade si lahko ogledate in preberete na: <https://zavodsatia.com/pocitniški-tabori/>

Obilo zabave ponuja tudi tobogan.

Spremljate nas lahko na:

FB: SATIA, zavod učenje za življenje

IG: petra_satia

Predstavitveni filmček na kanalu youtube – <https://www.youtube.com/watch?v=XzxyEJT15Y>

W: www.zavodsatia.com

V zavodu NORIK izvajamo delavnice že četrto leto.

»Zavod NORIK«

Doživljajski turizem v gozdnem prostoru

Gozd in gozdarstvo predstavljata vir znanja in učne pripomočke za podajanje vsebin o vzgoji in izobraževanju o gozdni tematiki. Gozdna pedagogika se največkrat pojavlja v sklopu izobraževanja na prostem, kot sta na primer gozdna učilnica ali igralnica. Gozdna pedagogika temelji na izkustvenem učenju in učenju pozitivnega odnosa do gozda in gozdnega življenja ter posega v celostni razvoj otrok.

Slovenija je bila zaradi svojih naravnih vrednot, predvsem pa zaradi bogatih gozdov, nekaj let nazaj najeko turistična destinacija, trenutno smo v prvi deseterici na svetu. Sosednja Avstrija ima le na delu svojega ozemlja večji letni izkupiček od turizma kot vsa Slovenija skupaj. Danes stojimo pred velikim izzivom. Ali znamo tržiti naše prednosti? Kar se tiče slovenskega podeželja in gozdnega prostora, je potrebno vsaj dvoje: urejenost krajine in ustrezna turistična ponudba. Povezanost med gozdarstvom, kmetijstvom in turizmom je neizbežna za kakovostno trženje. Na Pohorju je kmečki turizem začelo skupaj s krajevnimi ustanovami razvijati Gozdno gospodarstvo Celje. Danes je v podobni vlogi javna gozdarska služba. S stališča gozdarske stroke gledamo na turizem v gozdnem prostoru prek socialnih funkcij gozdov, pretežno turistične, rekreacijske in izobraževalne. Slovenija je precej raznolika in pestra, kot nalašč za butični turizem. Diplomaska naloga z naslovom Priložnosti lastnikov gozdov za butični in trajnostni turizem je osnova za delavnice, ki smo jih namenili pretežno predšolski in šolski mladini. Za novosti je treba najprej navdušiti mladino, da razvoj teče v pravo smer. Nega gozda se začne pri mladem drevju, gozdna pedagogika pri otrocih. Pri vsem so nas podprli številni gospodarstveniki, šole in gozdarske ustanove. Temeljno izhodišče vodenja mladih na delavnicah sta neposredna izkušnja in osebno doživljanje narave.

Izvajanje noriškega kovaštva

V Zavodu NORIK izvajamo delavnice že četrto leto. Tesno so povezane z gozdnim turizmom. Osnova delavnic, ki jih izvajamo, sloni na interpretaciji kulturne in naravne dediščine v gozdnem prostoru, zgodbah in zgodbarjenju v gozdovih ter priložnostih turizma na prostem. Držimo se načel gozdne pedagogike, katere cilj je neposredno doživljanje gozda. Udeleženci delavnic so osebno vključeni v naše vsebine in sooblikujejo okvirje našega programa. Uvod v delavnice poteka s širšo prireditvijo, na katero povabimo lokalne in državne medije, radijska delavnica znanecv nas spremlja že v sedmih oddajah.

Vsebine ki jih podajamo skozi gozdno pedagogiko, so:

- predstavitev lokalnih gozdov in lokalnega gozdarstva;
- izvajanje noriškega kovaštva;
- skrivnostna zgodovina kraja izpred časa starega Rima;
- izdelava apnenice in oglarske kope;
- spravilo lesa s pomočjo domačih konj;
- ogled črne kuhinje;
- spoznavanje čebelarstva.

Na delavnicah sodelujejo vrtci, osnovnošolska in srednješolska mladina ter študentje. Veliko pozitivno presenečenje so varovanci Varstveno delovnega centra, ki so z velikim navdušenjem opravljali stara obrtniška dela. Naj omenimo še pevce iz Lamprehtovega doma upokojencev v Slovenskih Konjicah, ki kulturno dogajanje popestrijo na samih delavnicah.

Odziv pedagoškega kadra je bil nad našimi pričakovanji, saj smo se že vnaprej dogovorili za urnik nadaljnega sodelovanja. Vsebine so postale del njihovega učnega načrta.

Na naše zadovoljstvo se širi podpora lokalnih podjetnikov, ki v tem vidijo svoj izziv. Želimo vključiti še obrtno zbornico Slovenije, da prenesemo stare obrti mlajšim generacijam. S tem bomo popestrili turizem kot dopolnilno dejavnost na kmetiji in poskušali zadržati mlade doma.

Dober odziv udeležencev (šol, turističnih ustanov, strokovnih služb ...) nam daje vedeti, da smo na pravi poti. Želimo si, da bi primeri dobre prakse, kot je tudi naš, pripomogli k rasti turistične ponudbe v gozdnem prostoru ter k ohranjanju življa na deželi. Naj turisti širom po svetu spoznajo našo čudovito Slovenijo.

Besedilo: Niko Laznik in Iztok Vrščaj, Zavod Norik
Fotografije: Zavod Norik

V idili gozda

Zeliščarski center JV Slovenije

V osrčju Dolenjske, obdan z gozdovi, v vasi Zagrad v občini Škocjan leži Zeliščarski center JV Slovenije – pravi biser v srcu gozdnega prostora. Center združuje naravo, kulturno dediščino in izobraževalne programe, ustvarjajoč edinstvena doživetja za obiskovalce vseh starosti.

Gledališče v gozdu: Umetnost v objemu narave

Sredi bujnih dreves stoji gledališče, kjer se prepletajo kultura, umetnost in narava. To magično prizorišče gosti številne predstave, koncerte in dogodke, ki občinstvu omogočajo edinstveno izkušnjo v objemu narave. Gledališče v gozdu je prostor, kjer se prebudi domišljija, kjer se ustvarja in deli magija umetnosti.

Gozdna knjižnica: Znanje v objemu dreves

Gozdna knjižnica je mirno zatočišče, kjer se srečujeta znanje in tišina gozda. Obiskovalci lahko v prijetnem okolju prebirate knjige o naravi, zdravilnih rastlinah, ekologiji in trajnostnem razvoju. To je prostor, kjer se izobražujejo mladi in stari, kjer se ohranja spoštovanje do narave in kulture ter se spodbuja duhovna rast.

Rangusova hiša: Tradicionalna domačnost v naravi

Rangusova hiša predstavlja simbol tradicionalnega slovenskega podeželskega življenja. Vstopite v preteklost in se seznanite s tem, kako so nekoč živeli na podeželju.

Gredice z zelišči: Okus narave

Naša zelišča so posajena v skrbno urejenih gredicah in zeliščnem vrtu (gartelcu), kjer se prepletajo vonji in barve različnih zelišč in zdravilnih rastlin. So vir znanja o zdravilnih lastnostih rastlin ter nas spodbujajo k rasti in skrbi za lastni vrt z zdravilnimi rastlinami. Zeliščni vrt je pravo zatočišče za ljubitelje zdravilnih rastlin, kjer lahko odkrivate čudoviti svet zelišč in njihovih zdravilnih lastnosti. Spoznate lahko različne vrste zelišč ter se naučite, kako jih uporabiti v vsakdanjem življenju za ohranjanje zdravja in dobrega počutja.

Energijska pot Herbalium: Potovanje po naravi in energijskih točkah

Energijska pot Herbalium vas vabi na potovanje po gozdu, kjer lahko občutite moč naravnih energijskih točk. Ta pot ponuja priložnost za sprostitve, meditacijo in povezovanje z energijo gozda ter poglobitev stika z naravo. Energijski krog predstavlja simbol neprekinjenega toka energije, ki teče skozi vso naravo. Obiskovalci se lahko usedete v krog, se povežete z energijo okolice in občutite harmonijo med seboj in naravo.

Učni čebelnjak: Življenje čebel v naravi

Učni čebelnjak vam omogoča vpogled v življenje čebel v naravi. S opazovanjem in spoznavanjem čebeljega sveta lahko obiskovalci

razumete pomen čebel za ohranjanje ekosistema ter se seznanite z delovanjem čebeljega panja in pridelavo medu.

Ostale ureditve in programi

Zeliščarski center ponuja še številne druge privlačne ureditve in programe. Čutna pot vabi k sproščnemu sprehodu po naravi, kjer se obiskovalci povežejo s skrivnostmi gozda. Lesena gibalna igrala spodbujajo aktivnost in igro ter krepijo zdravje in vitalnost. Geološki stolpec vas povabi k raziskovanju vznemirljive geološke preteklosti. Programi o zeliščih in zdravilnih rastlinah razkrivajo bogastvo gozdnih rastlin ter spodbujajo ozaveščenost o pomenu naravne medicine in samozdravljenja.

Pticam prijazni

Zagrad, kjer deluje Zeliščarski center JV Slovenije, je ena tistih vasi, ki je ostala prijazna pticam. To obiskovalcu razkriva pogled na strnjeno vas v objemu travniških sadovnjakov sredi travnikov in njiv, obdanih z vencem gozda. Podoba žlahtne kulturne krajine prepoznavajo tudi ptice, ki se vsako leto vračajo na gnezda v Zagrad z juga, še bolj pa ptice, ki tu domujejo vse leto.

Ohranjanje narave za prihodnje rodove

Zeliščarski center JV Slovenije se zavzema za ohranjanje narave in gozda za prihodnje rodove. S poudarkom na izobraževanju in ozaveščanju obiskovalcev o pomenu naravne dediščine, gozdnega prostora in ohranjanja biotske raznovrstnosti center deluje kot ambasador trajnostnega turizma. S svojimi projekti in aktivnostmi prispeva k varovanju narave ter ozavešča o pomenu ekološkega ravnotežja za blaginjo našega planeta in prihodnjih generacij. Zeliščarski center JV Slovenije vas vabi, da se pridružite skupnosti ljubiteljev narave, kulture in izobraževanja. Skupaj gradimo mostove med človekom in naravo, krepimo zavest in si prizadevamo za boljše jutri za vse.

Besedilo: Rok Petančič

Gledališče v gozdu

Zadovoljni tečajniki

Šola preživetja v naravi Laris in Turistično društvo Bloke

Odkrijte svoj instinkt preživetja

V vse bolj urbaniziranem svetu se vse več ljudi obrača k naravi v iskanju pustolovščin in spretnosti preživetja v divjini. Šola preživetja v naravi Laris, ki sodeluje s Turističnim društvom na Blokah, je pravo mesto za tiste, ki želijo osvojiti veščine, ki jih ponuja neokrnjena bloška narava.

Šola preživetja Laris deluje v idiličnem okolju na Blokah, obkrožena z gozdnatimi potmi, obdanimi z vrhovi in slikovitimi potočki. To je kraj, kjer se srečajo ljubitelji narave, avanturisti in tisti, ki želijo odkriti svojega notranjega pustolovca.

VEČ NA: www.sola-prezivetja.si

Osnove preživetja v naravi obsega učenje gradnje zavetišča, izdelavo vrvi, noža, osnovne navigacije in pridobivanje pitne vode, spoznavanje različnih rastlin in gob ter njihovo uporabo v prehrani in tako dalje.

Napredne tehnike preživetja pa obsegajo izdelavo orodij iz naravnih materialov, učenje prepoznavanja sledi divjih živali in razumevanje njihovega vedenja, prižig ognja s pomočjo trenja.

Ponašamo se z ekipo izkušenih inštruktorjev, ki so poznavalci lokalnega ekosistema. Njihov pristop 'nauči se z doživetjem' zagotavlja, da teoretična znanja prenašajo s praktičnimi izkušnjami in interaktivnimi vajami. To pomeni, da boste osvojili veščine preživetja, ne da bi se dolgočasili v učilnici.

Šola Laris si prizadeva za trajnost in spoštovanje do narave. Programi so zasnovani tako, da spodbujajo ekološko ozaveščenost, hkrati udeležencem nudijo priložnost, da se povežejo z okoljem na Blokah in razvijajo trajnostne prakse preživetja v naravi.

Sodelovanje z Turističnim društvom na Blokah prinaša številne dodatne koristi udeležencem. Med drugim vključuje organizirane izlete, sejme, obisk Muzeja BLOŠKI SMUČAR, delavnice z lokalnimi strokovnjaki in priložnosti za spoznavanje bogate kulturne dediščine čarobnega območja Blok.

Odkrijte svojo divjo stran s Šolo preživetja v naravi Laris

Ne glede na to, ali želite preživeti v naravi en dan ali si želite pridobiti temeljite znanje o preživetju, Šola preživetja v naravi Laris na Blokah je popolna destinacija. Odkrijte svojo divjo stran, razvijajte veščine preživetja in poglobite povezavo z naravo v okviru edinstvenega programa, ki ga ponuja ta čudovit del Slovenije. Z Larisom boste stopili iz cone udobja in odkrili, kaj vse zmorete v sožitju z naravo.

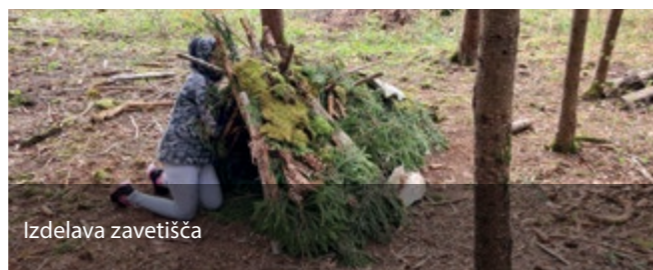
Posebne izkušnje v naravi

Poleg rednih programov Šola Laris organizira tudi posebne dogodke, kot so ogled **MEDVEDA v naravnem okolju** in **'Survival Team building'**, ki je priložnost, da si na svežem zraku pripravite nepozaben

dogodek s sodelavci. Pripravite lahko tudi obrok z divjimi rastlinami, ki ste jih sami nabrali, ob podpori strokovnjakov za preživetje v naravi.

Privoščite svojim otrokom pustolovske trenutke: Survival otroški tabor v naravi za osnovnošolce, letos zopet na BLOKAH

Šola preživetja Laris organizira tudi Survival otroški tabor v naravi za osnovnošolce, ki združuje ljubitelje preživetja v naravi in vse, ki so radi v naravi. Udeleženci se pod vodstvom izkušenih inštruktorjev učijo skrivnosti narave in hkrati razvijajo preživetvene spretnosti. Poseben poudarek Šole Laris je tudi na osebni rasti in skupinskem povezovanju. Delavnice preživetja v naravi so zasnovane tako, da udeležencem omogočajo razvoj trdnih vezi z ostalimi udeleženci, vključno z inštruktorji, ter hkrati spodbujajo osebno odgovornost in samostojnost.

Izdelava zavetišča

Več kot šola preživetja je doživetje življenja v naravi

Šola preživetja v naravi Laris na Blokah ni zgolj izobraževalna ustanova; je doživetje, ki spreminja življenje. Z njenimi programi ne samo osvojite veščine preživetja v naravi, temveč odkrijete tudi svojo notranjo moč, povezanost z naravo in skupnostjo ter obogatite svoje življenje z nepozabnimi pustolovščinami.

Šola preživetja Laris ni le šola, temveč vodnik na poti spoznanja sebe in povezovanja z naravo. Z njeno pomočjo boste zajeli vse, kar divji svet na Blokah ponuja, postali bolj samostojni in trajnostno naravnani. Pripravite se na nepozabno potovanje v svet preživetja in odkrijte, kaj vse zmorete v sožitju z naravo.

Dobrodošli na Blokah.

Besedilo in fotografiji: TIC Bloke

Kjer so čarovnice doma

Mama Liza šiva na Singerco.

Da imajo v širnem gozdu pod Olimsko goro v Olimjah pri Podčetrtku Deželo pravljic in domišljije, so krive čarovnice! Te so se nekdaj v zgodnjih jutrih hodile umivat k tamkajšnjemu studentu Mrzlek, plesale divji ples na metlah, glasno cvilile in se krohotale. To so povedale domačini Jožetu Brileju domačinke, ko je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja z ženo Vido in hčerkama Dušico in Mojco ob potočku Mrzlek postavil majhno brunarico.

Glas o čarovnicah se je hitro širil, in ko so v Podčetrtku odprli še Atomske toplice (zdajšnje Terme Olimia), katerih ustanovitelj je bil tudi Jože Brilej skupaj s člani Turističnega društva Podčetrtek, je k brunarici začelo prihajati vse več turistov, saj so upali na srečanje s kakšno čarovnico. Zato se je Jože Brilej odločil, da bo brunarico poimenoval Koča pri čarovnici in tako prispeval k razvoju turizma v dolini ob reki Sotli. Najprej je ob potočku obesil prvo čarovnico, ki jo še danes poganja mlinček na vodo, nato je brunarico spremenil v muzej, ki prikazuje življenje v tistih krajih pred sto leti, uredil galerijo spominkov z vsega sveta – bil je namreč svetovni popotnik, sicer pa ravnatelj in učitelj fizike ter tehničnega pouka v osnovni šoli Podčetrtek. Ker je prihajalo vedno več turistov, med njimi veliko družin z otroki, je začel postavljati pravljicne like, tako jih je danes v deželi že več kot sedemdeset. Pred vhodom v Deželo pravljic in domišljije je napisal: »Ne priporočamo vstopa, če ste slepi z zdravimi očmi, če ste kronični pesimist, če ne uživate v naravi in če ne marate pravljic.«

»Dedek Jože (umrl je leta 2015) bi bil zagotovo ponosen na nas, saj Deželo pravljic in domišljije mi, šest njegovih vnukov, naši mami ter seveda naši otroci in nečaki širimo, postavljamo nove pravljicne junakinje in junake, dopolnjujemo vsebine. Med drugim vsako leto organiziramo kongres čarovnic v času krompirjevih počitnic, decembra pričaramo božično pravljico in deželo okrasimo z več kot 35.000 lučkami, organiziramo pravljicne rojstne dneve v objemu narave z iskanjem skritega zaklada, med šolskimi počitnicami imamo ustvarjalne delavnice in druženje s čarovnicami ...« pripoveduje Sanja Marjanovič, vnukinja Jožeta Brileja.

V Deželi pravljic in domišljije je res kaj videti in doživeti. Že na parkirišču obiskovalce žalostni vitez poziva v boj za čisto Slovenijo, optimist ribič Nace pa jim kaže, kako lovi ribe na smrekov storž. Pred vhodom v deželo pod z drevesa visečo čarovnico Polono opozarja napis, da je neki tolovaj poskušal vdreti v kočjo, zato ga je začarala v kačo. V deželi obiskovalci nato med drugim srečajo župana Butal in pisarja Bizgeca, ki piše, kako so v Butalah sadili sol, Kosobrina, ki svetuje penzionistom, naj pijejo čajček in vodo in jedo zelje, ne pa mesa. Vsem, ki imajo težave z odvečnimi kilogrami, ena od čarovnic razkriva kitajski recept za hujšanje: »Naredi štirinajstdnevno kuro in jej s kitajskimi palčkami kurjo juho brez rezancev.« Čarovnica Čiribura, ki v peči nenehno kuri, vabi v svojo kuhinjo okroglo za pečenko, mišičaste za golaž, suhe za juho, diabetike pa za kompot. Prav prijazno obiskovalce pozdravi Zvezdica zaspanka in jim pove, da je razbojnika Ceferina naučila napisati besedi 'ljuba mama'. Postavne moške zapeljuje Genovefa, ki je miss čarovnic v deželi. Na potki Činčibanči opazimo umetnine iz narave – korenino, ki ima podobo kače, stor v obliki slona, na Sarinem mostu so ob studenčku pisani lončki in vabilo, naj si obiskovalec le privoščiči zdravo vodo iz Mrzleka. Na aveniji

Čira-čara srečamo generala Maistra, Napoleona, Petra Klepca, palčka Fičfiriča, ki ne more delati spomladi, ker dežuje, poleti, ker je prevroč, jeseni, ker je utrujen, in pozimi, ker ga zebe, rad pa v lunico dreza in zvezdice lovi. Družbo mu delajo pridni palčki, med drugim kovač – vsak je svoje sreče kovač, palček v rudniku zlata – ni vse zlato kar se sveti. Na cesti Jejhatana se nam hudomušno smehlja čarovnica Leonida, ki je moderna, saj je metlo zamenjala za sesalec, čarobno drevo – bukev nas vabi, naj postojimo ob njej, saj nas bo napolnila s pozitivno energijo. Na Bedančevi stezi obiskovalce pričakajo skrite gozdne živali, na Kosobrinčkovih ridah pa srečamo Brilzgovoga Tončka, ki k svoji ljubici hiti, takoj ko se stemni. Ob vseh poteh so na naravi prijazen način postavljeni napisi z mislimi modrecev, tudi Frana Milčinskega - Ježka: »Lahko bi bil pameten, pa nisem tako neumen.«

Besedilo in fotografiji: Duša Podbevšek - Bedrač

Čarovnica Čiribara iz pravljice Franceta Bevka

Pomurska turistična zveza podelila priznanja, plakete in kipec štorklje

V torek, 26. marca 2024 se je v Domu kulture v Ljutomeru odvijalo tradicionalno že 27. Srečanje turističnih delavcev Pomurja. Pomurska turistična zveza je podelila priznanja, plakete in kipec štorklje najzaslužnejšim na področju turizma za leto 2023.

Priznanja za prostovoljno delo na področju turizma so prejeli Jože Črnčec, Cveta Davidovski, Rajko Halabarec, Jožica Berden in Irena Horvat. Za profesionalno delo na področju turizma so priznanje prejeli Slavka Šavel, APARTMAJI BRUNARICA, Slavka Šavel s.p., VRTNARIJA ADAMIČ, Ivan Adamič s.p., skupina HUDO DOBRO, Jože Pozdrec – Tinekov brod na Muri ter Franc Jureš.

Priznanja so prejeli Turistično društvo Ljutomer (70 let delovanja), Turistično društvo Bogojina (30 let delovanja), Turistično društvo Martin Martjanci (20 let delovanja), Kulturno turistično društvo Černelavci (20 let delovanja), Kulturno turistično društvo »Lipa« Vadarci (20 let delovanja) ter Turistično društvo Gradišče (20 let delovanja)

Navzoče sta poleg Uroša Kamenška, predsednika Pomurske turistične zveze, nagovorila g. Dominik S. Černjak, predsednik Turistične zveze Slovenije ter ga. Olga Karba, županja občine Ljutomer v spremstvu podžupana.

Najvišje priznanje na področju turizma, kipec štorklje, so prejeli Bioterme Mala Nedelja, podelila sta jo Uroš Kamenšek, predsednik Pomurske turistične zveze in Dominik S. Černjak, predsednik Turistične zveze Slovenije.

Besedilo in fotografija: Pomurska turistična zveza

Srebrna obletnica humanitarnega turističnega društva 'Glas' Maribor

Humanitarno turistično društvo 'Glas' Maribor deluje v Mestni četrti Studenci. Letos praznuje 25. obletnico delovanja. Njen soustanovitelj in predsednik je g. Janez Šauperl. Aktivnosti društva so bile sprva samo humanitarnega značaja, z leti so jih spreminjali in dopolnjevali. Ves čas je njihov cilj pomagati ljudem, ki potrebujejo pomoč v obliki zdravil, ortopedskih pripomočkov in medicinskih aparatov.

Leta 2009 so humanitarni noti dodali še turistični del. Obnovili so Marijino kapelo, na velikonočni ponedeljek za otroke organizirajo iskanje jajčk, ki prinesejo pot do zaklada, ob božiču sodelujejo na pohodu z lučkami miru na Pekrsko gorco, v adventnem času izdelajo ogromni adventni venec. Ves čas si prizadevajo, da stare ljudske pesmi in skladbe ne tonejo v pozabo. V ta namen predsednik vsako leto dvakrat organizira srečanje ljudskih godcev, pevk in pevcev.

Letos so prvo letno srečanje pevskih skupin združili s praznovanjem srebrne obletnice društva. Potekalo je v soboto, 23. marca v prelepi avli Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor. Častna gostja je bila predsednica Štajerske turistične zveze in podpredsednica Turistične zveze Slovenije, ga. Janja Viher, ki je prisotne nagovorila in prižgala svečke na slavnostni torti. Sledila je podelitev priznanj zaslužnim

krajanom in vsem, ki so društvo na njegovi poti spremljali in podpirali. Program so s plesno točko popestrile učence Osnovne šole Janka Padežnika.

Besedilo: Ksenija Šešerko
Fotografija: Janez Šauperl

KOLENDAR DOGODKOV

Naziv dogodka	Datum	Kraj	Informacije
Letni časi na učni poti škrate Bisera	12.03.2024 - 21.12.2024	Domačija Lamperček/Velenje	Turistično društvo Vinska Gora
Festival koprivne kulinarike in lokalnih pridelkov - Csalán a konyhában és helyi termékek fesztiválja	03.04.2024 - 13.04.2024	Gornji Lakoš	Turistično društvo Laporje
Voden ogled Bohinjske bele	13.04.2024	Bohinjska Bela	Turistično društvo Bohinjska Bela
Potopisno predavanje alpinista Marije in Andreja Štremfelj	13.04.2024	Železniki	Turistično društvo Davča
Praznik radičke (regrata) 2024, Lipa na Krasu	14.04.2024	Lipa na Krasu	Vaško razvojno turistično društvo Škrla, Lipa
Beremo ob knjigobežnici	19.04.2024	Laporje	Turistično društvo Laporje
Blagoslov motorjev 2024	20.04.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora
Praznik salam	20.04.2024	Velenje	Turistično društvo Šentilj pri Velenju
Čistilna akcija	22.04.2024	Maribor	Turistično humanitarno društvo Glas
Postavitev majskega drevesa v Rošnji	23.04.2024	Rošnja	Turistično društvo Starše
6. slikarsko srečanje Lepote Žusma	25.04.2024	Loka pri Žusmu	Društvo Izviri Dobrina
10. tradicionalni pohod s piknikom na Kopitnik	27.04.2024	Rimske Toplice	Turistično društvo Rimske Toplice
Postavitev majskega drevesa	27.04.2024	Laporje	Turistično društvo Laporje
Vampijada 2024	27.04.2024	Sodražica	Turistično društvo Sodražica
Cvetlični sejem 2024	27.04.2024	Žiri	Turistično društvo Žiri
Mednarodni dan Jazza v Metliki	27.04.2024	Metlika	Turistično društvo Vigred Metlika
Pohod po Krpanovi poti 2024	28.04.2024	Bloke	Turistično društvo Bloke
Postavljanje mlaja 2024	30.04.2024	Pišce	Turistično društvo Pišce
Kresovanje 2024	30.04.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora
Pohod z baklami po Puconcih	30.04.2024	Puconci	Kulturno turistično društvo Puconci
Postavljanje mlaja 2024	30.04.2024	Starše	Turistično društvo Starše
18. Pohod na Molnik	1.05.2024	Dobrunje	Turistično društvo Zadvor
Prvomajska budnica	1.05.2024	Laze v Tuhinju	Turistično društvo Tuhinjska dolina
Prvomajski pohod na Jeruzalem	1.05.2024	Ljutomer	Turistično društvo Stara Cesta
Pohod skozi Zalo	1.05.2024	Žirovski Vrh	Turistično društvo Žirovski vrh
Prvomajska budnica	1.05.2024	Terme Snovik	Turistično društvo Tuhinjska dolina
Prvomajsko kolesarjenje	1.05.2024	Polenšak	Turistično društvo Polenšak
Praznovanje pomladi	5.05.2024	Gradež/Turjak	Društvo za ohranjanje dediščine
Šparglijada Rošnja 2024	5.05.2024	Rošnja	Turistično društvo Starše
Kolesarski maraton Baron turizma	5.05.2024	Občina Starše	Turistično društvo Starše
Tura pod Golico 2024	6.05.2024	Jesenice	Društvo Rekreatur
20. pohod po poteh dr. Slavka Sušina	11.05.2024	Pišce	Turistično društvo Pišce
11. pohod po Slakovi poti	11.05.2024	Trška gora /Sevno	Društvo vinogradnikov Trška Gora
50. MINFOS - Mednarodni dnevi mineralov, fosilov in okolja 2024	10.5.2024 - 12.5.2024	Tržič	Turistično društvo Plac Tržič
15. Volfovo srečanje	12.05.2024	Petrovo Brdo (Robarjev grič)	Kulturno tehnično turistično Društvo Baška dediščina
Vinska vigred v Beli krajini	17.05.2024 - 19.05.2024	Metlika	Turistično društvo Vigred Metlika
35. festival Dobrote slovenskih kmetij	17.5.2024 - 19.5.2024	Ptuj	Turistično društvo Ptuj
33. spominski pohod »Pekre, 23. maj 1991«	18.05.2024	Pekre	Turistično društvo Pekre
Muzikal Za Šegulovo mizo	18.05.2024	Voličina	Turistično društvo Polenšak
Renesančna Soteska	19.05.2024	Straža pri Novem mestu	Turistično društvo Suha Krajina
4. strokovno srečanje Turizem in trajnostni razvoj	20.05.2024	Selnica ob Dravi	Rokodelsko, izobraževalno in turistično društvo Godi mi
Koncert Big Band Orkestra Slovenske vojske v Pekrah	23.05.2024	Pekre	Turistično društvo Pekre
2. Stržiškarski dan cvetja Črne prsti	25.05.2024	Stržišče	Kulturno tehnično turistično Društvo Baška dediščina
Mednarodni festival Glas piščali	25.05.2024	Reka pri Cerknem	Turistično društvo Reka
Zadnji majnik	26.05.2024	Železniki	Turistično društvo Davča
Tekmovanje v igri Štrbunk	31.05.2024	Starše	Turistično društvo Starše
Ciganska noč	1.06.2024	Dornava	Etnografsko društvo Cigani Dornava
Rekreatur Adriatic 24	1.6.2024 - 8.6.2024	Kranj	Društvo Rekreatur
27. pohod Od cerkvice do cerkvice 2024	2.06.2024	Polšnik	Turistično društvo Polšnik
Praznovanje 120. letnice TD Kranjska Gora	4.06.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora
Rimske so fejest 2024	07.06.2024 - 9.06.2024	Rimske Toplice	Turistično društvo Rimske Toplice
Pohod od Petra do Pekla 2024	9.06.2024	Šempeter v Savinjski dolini	Turistično društvo Šempeter v Savinjski dolini

Gozdni splet nas uči sodelovanja

Piše: Katja Beck Kos, Rajzefiber

Pozdravljeni dragi digitalni radovedneži!

Skozi okno gledam živo zeleno brsteče bukve v gozdu, mojo najljubšo pomladno barvo, in v sapici delujejo zelo živi. Zato sem se odločila, da danes ne pišem o virtualnih digitalnih orodjih, temveč o tistem vseprisotnem zelo obsežnem in prastarem pa čisto analognem spletu: gozdnem spletu.

Že od malega živim namreč blizu ali pa čisto ob gozdu in ko sem prvič prebrala Skrivni svet dreves* in potem še Micelij*... , sem končno lahko tudi z umom potrdila to, kar že ves čas čutim: da Gozd živi. Drevesa se pogovarjajo med seboj. Gozd prigovarja nam in drugim živim bitjem.

Korenine dreves so med seboj povezane z obsežnimi mrežami gliv. To spoznanje je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja sprožilo razcvet raziskav gozdne ekologije, ki se nadaljuje še danes. Odkriti so bili dokazi, da se podzemne mreže lahko uporabljajo za izmenjavo hranil in komunikacijskih signalov med drevesi. Na ta način se lahko oskrbujejo sadike. Čeprav je micelij, ki živi v

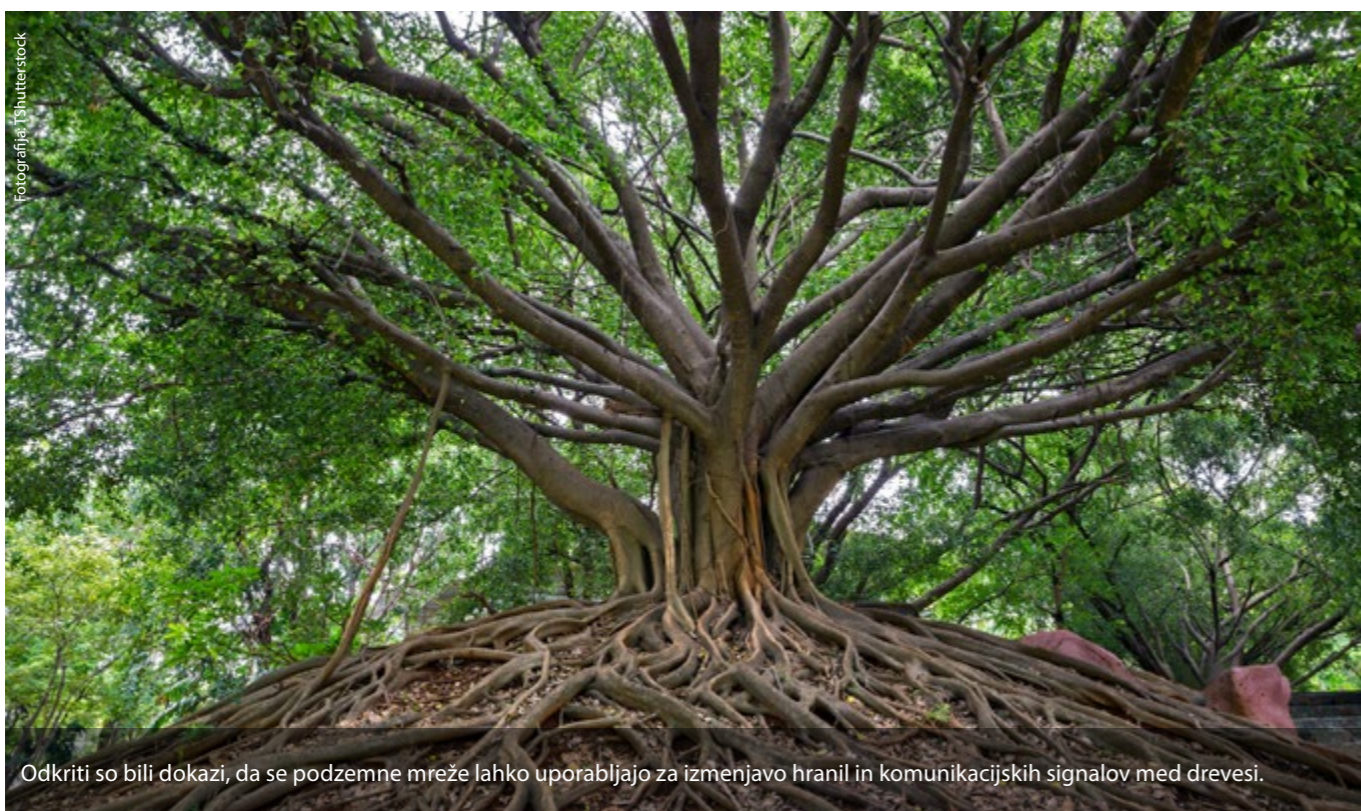
mikoriznem odnosu s koreninami dreves in rastlin v tleh, neviden, povezuje vse na kopnem v mrežo življenja.

Izraz "gozdni internet ali splet" se nanaša na to kompleksno mrežo medsebojnega delovanja in komunikacije v gozdu, ki omogoča preživetje in rast vseh njegovih prebivalcev. Ta koncept nas spodbuja k razumevanju gozdnih ekosistemov kot dinamičnih in interaktivnih, kjer so vsi deli povezani in odvisni drug od drugega. Poleg tega lahko razumevanje koncepta gozdnega interneta prispeva k razvoju trajnostnih praks upravljanja gozdov. Z boljšim razumevanjem komunikacijskih poti v gozdu lahko bolje načrtujemo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti, preprečevanje gozdnih požarov in spodbujanje naravne regeneracije gozdnih ekosistemov.

In nenazadnje nam ta prastari, analogni gozdni sistem kaže, da vseobsežni princip sodelovanja, ki je prisoten v naravi in ki narekuje soobstoj vrst za boljše in trajnejše preživetje vseh.

"Drevesa niso egoisti in predstava, da je vse v gozdu bitka, je napačno razumljen koncept evolucije, ki je podlaga za to. Evolucijo prevajamo kot "preživetje močnejšega". Preživetje najmočnejših pa pomeni, da so najmočnejši preživeli. To ni boj, ampak sodelovanje." Peter Wohlleben

Zato, dajte, zaprite računalnik, ugasnite telefon in pojdite v bližnji gozd ter prisluhnite temu prastaremu bitju, ki povezuje ves svet.

Odkriti so bili dokazi, da se podzemne mreže lahko uporabljajo za izmenjavo hranil in komunikacijskih signalov med drevesi.

Zlata kuhalnica pri chefu Urošu Štefelinu

Nič uporabnega ne gre v smeti

Chef Uroš Štefelin rad uporablja tudi »divjo hrano«

Najboljše tri ekipe 14. državnega tekmovanja za zlato kuhalnico so kot vsako leto za nagrado prejele kuharsko delavnico pri znanem slovenskem chefu Urošu Štefelinu, ki ne samo odlično kuha, pač pa pri tem tudi pazi, da ničesar ne zavrže. Rad uporablja lokalne sestavine, tudi 'divjo hrano'.

Pod kuharsko taktirko chefa Uroša Štefelina so mladi kuharski navdušenci pripravljali bučno juho, polnjenega piščanca, polnjen krompir in popečeno korenje, za sladico pa žepke iz karameliziranih jabolk. Jedi so okrasili in postregli tako, kot znajo samo vrhunski kuharji. »Lepše nagrade za naš uspeh na Zlati kuhalnici si ne bi mogli želeli.« »Še tako velik strokovnjak ne bi mogel pripraviti tako prijetnega dopoldneva, če ne bi bil velik človek z odprtimi srcem za druge.« »V tem času je pomembno, da jedi pripravljamo brez odpadkov – vse se da uporabiti, če znaš in ceniš hrano,« so se na dopoldne v prijetnem ambientu Hiše Linhart v Radovljici odzvali učenci in učenke Osnovne šola Škofja Loka – Mesto, ki so na državnem tekmovanju prejeli zlato kuhalnico.

Komisijo so navdušili z okusno mineštro z vlivanci in slastnimi pirinimi palačinkami s skuto in borovničevim prelivom z meto ter osvežilnim napitkom na osnovi šipkovega čaja z okusom vrtnice. »Liste vrtnic sem nabrala in posušila že v poletnem času, tako smo jih imeli dovolj do državnega tekmovanja. Sama že tako ali tako zelo pogosto nabiram gozdne plodove, gobe, dišavnice ... V domači kuhinji uporabljam veliko darov narave in domačo zelenjavo, ker živim na podeželju in imam vse to možnost pridelati sama,« nam je zaupala Katarina Peternelj, mentorica Zlate kuhalnice, učiteljica gospodinjstva na OŠ Škofja Loka – Mesto.

Lokalno, trajnostno, divje

Zlata kuhalnica, ki jo Turistična zveza Slovenije pripravlja skupaj s Turistično gostinsko zbornico Slovenije in Društvom kuharjev in slaščičarjev Slovenije, s chefom Štefelinom že vsa leta sodeluje predvsem zaradi skupnih vrednot.

»V Hiši Linhart res uporabljamo sezonsko hrano. Sezonska hrana predvsem pride z letnimi časi. Ko se letni časi spreminjajo, se spreminja tudi narava. Danes je zelo smiselno in zaželeno, da delamo, kot so delali v preteklosti, da uporabljamo vse surovine, ki zrastejo v naravi,« je svojo kuhinjo predstavil chef Uroš Štefelin. »Vračamo se nazaj k naravi, naravnemu ali ekološkemu. Kuharji smo postali bolj kreativni in tisto, kar so včasih res uporabljali samo za čaj, danes uporabljamo tudi pri drugih jedeh.« To je bilo vedno del slovenske tradicije, saj nekoč ni bilo veliko surovin, ki bi bile bogate z okusi. »Vsekakor so si pomagali tudi z naravo. Če ostanemo na našem področju, se pravi na Gorenjskem, so si pomagali z ogromno stvarmi: smrekovimi vršički, regratom, gobami, različnimi zeliščni in rožicami, ki so jih potem uporabljali za čaje.«

Njegova ekipa se izobražuje pri dr. Katji Rebolj, ki je na tem področju

strokovnjakinja. Z njo spoznavajo nove rastline in razmišljajo, kako v njihovo kuhinjo pripeljati nove okuse.

Na svoji delavnici poskuša otrokom, ki jih zanima kuharski poklic, omogočiti, da vidijo tudi delo v profesionalni kuhinji, ne samo v šolskih učilnicah. Da se seznanijo z modernimi kuhinjskimi aparaturnami, saj je na tem področju res prišlo do velikega napredka, ki ga nimajo priložnosti videti ne doma ne v šoli. Vedno jim pokaže tudi kakšno novo tehniko, s katero si lahko olajšajo delo. »Delavnica je idealna priložnost, da otroke navdušim, da ostanejo v naših vodah,« je kot glavni cilj izpostavil širjenje navdušenja za kuharske in gostinske poklice, kar je še posebno aktualno, saj v gostinstvu in turizmu kronično primanjkuje kadrov.

»Zlata kuhalnica mi je všeč predvsem zato, ker se učenci naučijo spoštovati hrano, paziti na čistočo med procesom in ker člani komisije učence vedno spodbujajo za gostinske poklice. »Najlepše je to pokazal g. Uroš Štefelin, ki je učence ob sprejemu na nagradno delavnico spodbudil za gostinski poklic. Opisal jim je svojo izkušnjo napredovanja od kuharja do lastnika vrhunske kuhinje,« je poudarila Peterneljeva.

»Učenci so se pri pripravljanju za tekmovanje naučili predvsem, da se olupki, korenine, zunanji listi rastlin lahko uporabijo za jušno osnovo, celo za kakšno kremo – predvsem so morali razmišljati, da ne bi zavrgli kaj uporabnega, kar se v današnjem potrošniškem svetu vse bolj pogosto dogaja,« je za konec izpostavila še glavne lekcije.

Besedilo: Polona Frelj

Fotografiji: Hiša Linhart in Osnovna šola Škofja Loka – Mesto

Zavzeti učenci med kuhanjem

Osnove divje hrane

Piše: Karmen Gajšek | KJE SO TISTE ROŽICE?
www.tisterozice.com | 051245731

Pod pojem divja hrana uvrščamo užitne samonikle rastline in glive – kar v okoliških habitatih zraste samo, kot posledica naravnih procesov, brez namernega poseganja človeka. Gre za prvinski vir naše prehrane, ki predstavlja temelj preživetja in razvoja človeštva vse do neolitika. Z odbiranjem semen in kultivacijo je človeku iz bolj skromnih divjih uspelo razviti zajetnejše rastline, ki so se uveljavile kot osnovne, tako danes užitne samonikle največkrat veljajo za dragocen dodatek gojeni hrani. V povprečju vsebujejo namreč precej več vitaminov, mineralov in drugih bioaktivnih učinkovin kakor gojene dobrine. Ker divje raslo uspeva povsem samostojno, tudi v zelo zahtevnih terenskih, pedoloških, vremenskih razmerah, kjer ga nihče ne neguje z zalivanjem, gnojenjem, pokrivanjem ipd., namesto velike (listne, plodovne, gomoljne ...) mase razvije toliko več zaščitnih, za lastno preživetje esencialnih snovi, ki so izjemno koristne tudi zdravju ostalih živih bitij – živali in ljudi.

Ko govorimo o užitnem rastlinstvu, gre tu za različne vrste zelnatih rastlin, jagodičevja, oreščkov, semen, korenin, gomoljev, čebulic, listov, cvetov, stebel idr. Različni deli rastlin so v različnih delih leta razviti in v svoji največji moči. Dobro je izuriti večino opazovanja in s tem določanja, kateri del pri kateri rastlini je v nekem času najbolj primeren. Pred tem je seveda treba določiti, za katero rastlinsko vrsto gre, ali je užitna, vedeti o morebitnih posebnostih itd. Precej več kot polovica vseh rastlinskih vrst na našem območju je užitnih, nekeje do dva odstotka je rastlin, ki bi ob zaužitju lahko povzročile

tudi smrt ali druge težavne posledice. Še posebno previden je treba biti pri pripadnikih družine kobulnic (pikasti mišjak, steničnjak, trobelika ...) in rastlinah, ki so tako imenovane podobnice čemaža (jesenski podlesek, čmerika, šmarnica, pegasti kačnik ...).

Spomladi smo deležni mladih rastlinskih moči pomladanskih budnic – cvetic, ki pokukajo po umirjenem zimskem obdobju (če so temperature dovolj nizke in je pozimi snežna preproga; sicer jih srečamo že prej). Polne vitaminov in očiščevalnih moči simbolično predstavljajo rojstvo novega življenja, predstavljajo mlado in svežo energijo, ponujajo vir neprecenljivih hranil, zdravilnih vrednosti, ki jih v primeru obilja lahko del vzamemo tudi zase. Gre za pljučnik, trobentice, vijolice, trpotec, regrat, pozneje čemaž, koprive, bezgovo cvetje, cvetje robinije, lipove in liste lakote ... Čas je za svežo in mlado divjo zelenjavo vse do poletja.

Poleti v veliki meri nastopijo aromatične začimbnice, ki nas svojimi dišečimi eteričnimi olji radostijo, začinijo okuse divjih jedi in napitkov ter kažejo pot k zdravju. Koder je bilo že košeno, vznikajo ponovno tiste mlade rastline, ki rastejo vse leto ali novi sezoni in rastišču primerne rastlinske vrste. Poletje je privilegirani čas leta, ko vročina ustvari posebne razmere za dozorevanje rastlin ali vznik novih posebnic (materine dušice, mete, dobre misli, rebrinca, bedrenca, plodove borovnice, šentjanževke, zlate rozge ...). Poleti do izraza pridejo vrtni ali njivski pleveli, ki prav tako v povprečju hranilno in zdravilno prekašajo gojene sosede (tolščak, metlika, ščir ...).

Jesen je čas žetve na poljih, shranjevanja pridelkov in tudi divjih dobrin – plodov (skorš, drnulje, črni trn – trnulje, šipek ...), korenin (regrat, potrošnik, repinec ...), na novo vzniklih mladih rastlin po zadnji košnji in jesenskih posebnic. S sadjem in pridelki na obdelanih površinah lahko dobro kombiniramo užitne in zdravilne rastline za presežne vrednosti shranjivosti. Čas je primeren za pripravo

Divji šparglji so pomladi pravi kulinarčni hit.

domače zeliščne lekarne in različnih pripravkov, ki nam bodo služili, ko bo rastlin z ohladitvijo manj. Jesen je nova pomlad – nekatere stare možnosti se obudijo in prav nove prebudijo.

Zima je čas, na katerega se pripravljamo z znanjem in zakladi prejšnjih letnih časov, vendar je ob toplejših zimah najti še veliko divje hrane – posebno na novo nastalih jesensko-zimskih rozet (škrbinka in ostale radičevke), plodov šipka, leskove in druge mačice, iglice ter zakladnice korenin, če poznamo rastišča ali so nadzemni deli rastlin še vidni. Zimsko raziskovanje je posebna lekcija in je nujen čas učenja tudi na terenu za celovito razumevanje delovanja rastlin in pridobivanje lokalnih posebnosti. Prav tako je to odličen čas za pripravo različnih zimskih shranjivosti in težje izzive preživetja v naravi.

Kot orisano, je v naravi ves čas prisotno dragoceno užitno in zdravilno obilje, če ga le zmoremo prepoznati in imamo dovolj znanja za uporabo tega. Učenje je dolgotrajen proces usvajanja značilnosti prisotne zakladnice flore kot gliv, za pridobivanje utrjenega in stabilnega znanja je to priporočljivo ob usposobljenem strokovnjaku, seveda ob lastnem poglobljanju in potem prenosu v prakso. Vedno naberejo zgolj toliko kot potrebujemo in uporabimo! Splošno delujemo s ciljem izredno pazljivega obnašanja v naravi in nabiralništva v meri, ki ne bo škodljivo vplivala na ravnovesje v okolju. Po predpisih lahko naberejo največ 1 kg zelnatih rastlin, od tega največ dve tretjini rastlin določene vrste, če je ta prepoznana kot široko razširjena na dotičnem ozemlju (veliki sestoji), sicer nabiramo posamezno, tu in tam, da se na enem območju ne pozna – nikoli se ne potrga ali pobere vseh rastlin! Strogo varujemo vrste, ki so na seznamu zavarovanih rastlinskih vrst in jih ne nabiramo. Več svobode imamo pri tujerodnih t. i. invazivnih

Pri nabiranju čemaža je treba biti skrajno previden.

vrstah, ki se močno razširjajo in izpodrinjajo avtohtone, zato jih država želi zamejiti – tu lahko pripomemo s poznavanjem ter uporabo teh. Poznavanje okoliške narave predstavlja svojevrstno neodvisnost, krepi občutek globokega spoštovanja, zaupanja, samozavesti, konkretno povezanost z okoljem, v katerem živimo, ali drugimi naravnimi okolji in je na koncu pot nazaj k sebi, v mir. Divjina nas uči, mi pa se učimo slišati.

OKUSNI ZAKLADI

Vabljeni na tržnice festivala Turizmu pomaga lastna glava na temo
OKUSNI ZAKLADI,
kjer bodo mladi predstavili slastne spominke,
ki pripomorejo k večji prepoznavnosti destinacije.

Turistične tržnice bodo v večjih Mercatorjevih centrih:

- četrtek, 4. april **Postojna**
- petek, 5. april **Murska Sobota**
- torek, 16. april **Maribor**
- četrtek, 18. april **Velenje**
- petek, 19. april **Ptuj**
- sreda, 24. april **Domžale**
- četrtek, 25. april **Domžale**
- četrtek, 16. maj **Medvode** (zaključna tržnica)

Vabljeni k ogledu!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO,
TURIZEM IN ŠPORT

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE
URAD RS ZA MLADINO

Katarina Grabnar Apostolides, mikologinja in raziskovalka gob

Že od mladih nog je povezana z naravo. Njeno ljubezen do gob so najprej spodbudili starši – oče je zdaj upokojeni profesor molekularne genetike z Biotehniške fakultete, mama po izobrazbi tudi biologinja. Kot otrok je poznala več kot 40 vrst gob, navdušeno raziskovanje gobjega kraljestva pa ohranila vse življenje, tudi med turbulentnim odrasčanjem, ko je kljub čustvenim stiskam in stranpotem neustrašno iskala sebe. Tedaj je prepotovala velik del Evrope in bila večkrat prepuščena svoji iznajdljivosti. Pri tem ji je prišlo prav ne le poznavanje gob, ampak tudi znanje nabiralništva. Oboje je še danes njen način življenja, a prava strast ostajajo gobe oziroma raziskovanje teh neverjetnih bitij. Njeno izredno zanimivo biografijo je zapisala Ana Schnabl v knjigi Zadnja vijoličasta bledivka.

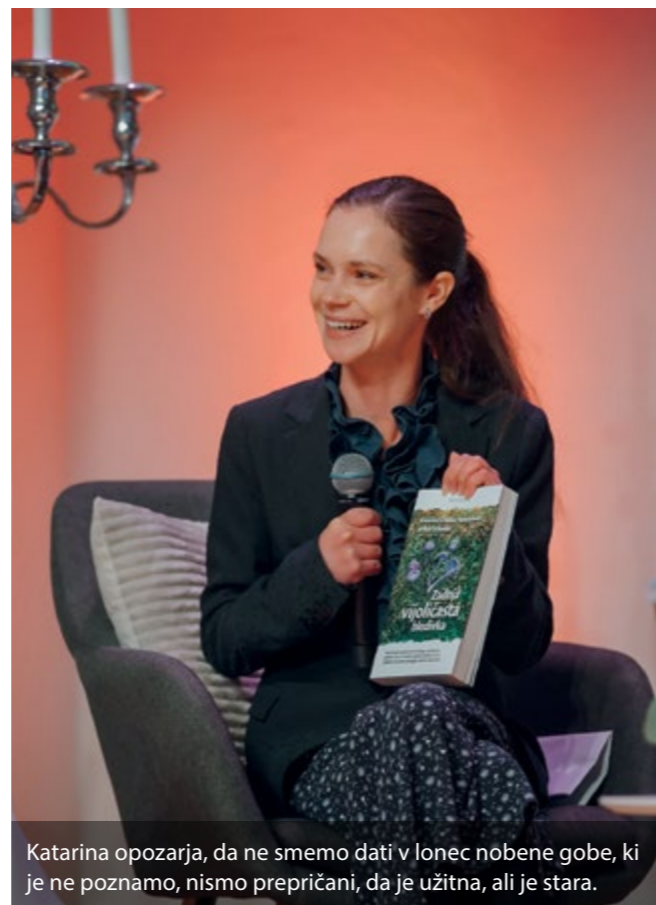
Gobe so inteligentne, a tudi zelo samosvoje 'prebivalke' gozda, ki komunicirajo med sabo in z drugimi živimi bitji v njem, s katerimi si pomagajo, npr. tako, da v času suše prenašajo vlago tudi z zelo oddaljenih mest. Samo predvidevamo lahko, kje in kdaj bodo zrasle, saj na to vpliva veliko različnih dejavnikov – kar je tudi razlog, da mnogih vrst ne moremo gojiti, ampak uspevajo le v naravnem okolju. Mikologi opažajo, da nanje precej vplivajo človeško onesnaževanje, goloseki gozdnatih površin, tudi vremenski pogoji in globalne spremembe. »Večinoma so v gozdovih gobe vezane na najstarejša drevesa, katerih korenine sežejo daleč stran – micelij, ki je lahko en velik organizem, se razteza na več sto kvadratnih metrih, celo kilometrih. Če posekamo eno matično drevo, odgovorno za hranjenje več deset vrst podzemnih organizmov, gliv, jih ni več. Če so bili to recimo jurčki, lisičke ali golobice, ki so mikorizne gobe in potrebujejo simbiozo, so šokirani ter prikrajšani za vir hrane, tako nekaj časa ne pridejo ven, lahko tudi propadejo. Ni nujno, da se micelij vedno obnovi. Škodi mu tudi suša, še najbolj pa močen veter in direktni žarki sonca, ki včasih dosežejo micelij, če se gob ne nabira pravilno, zato praviloma zakrijemo luknje z odpadnim listjem na rastišču,« pojasni.

Nevarne vrste

»Pri nas poznamo 6057 taksonov gliv, od tega 5595 vrst v vseslovenskem sistemu *Boletus informaticus*, kot nam je 26.3. 2024 pojasnil dr. Niki Ogris z Gozdarskega inštituta Slovenije. Ob tem mikologi ves čas odkrivajo nove, za katere sprva še ne vedo, ali so užitne ali ne,« pravi. Slikajo jih, preučujejo pod mikroskopom in nekatere pošljejo na analizo DNK. »Gob, za katere vemo, da so smrtno strupene, je precej manj. V drugi veliki skupini so gobe, ki smrdijo, imajo ogaben okus ali so pretrde za uživanje. Strupenih je od tistih, ki jih poznamo, približno 30 odstotkov, od tega za približno nekaj več kot 30 vrst vemo, da so smrtno nevarne,« pojasni. »Med najnevarnejše vrste sodita zelena in koničasta mušnica. Za nepoznavalce so zelene mušnice (*Amanita phalloides*) še posebno zavajajoče, saj so od daleč

Gobe so lahko zdravilne, a tudi zelo strupene

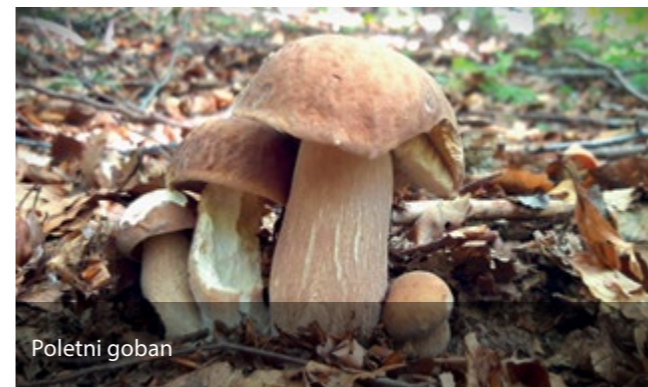
zelo podobne priljubljenim zeleno obarvanim golobicam,« pove in nadaljuje: »Gobe so lahko med najbolj zdravilnimi ali najbolj strupenimi bitji v naravi, zato ni vredno tvegati. Zavedati se je treba, da se lahko prva znamenja zastrupitve pojavijo izjemno hitro – po najmanj 15 minutah ali največ dveh urah – pri lažjih zastrupitvah, spet druge gobe bodo udarile komaj čez 14 dni ali celo tri tedne. Za nevarne zastrupitve je značilen dolg inkubacijski čas, medtem na notranjih organih nastajajo (tudi) nepopravljive okvare. Najnevarnejše so tiste, ki povzročajo faloidni sindrom, mednje spadajo nekatere mušnice, kučmice in dežnički. Aktivni strupi v njih – amanitini, faloidin, viroidin – namreč uničujejo jetra in ledvice, jih 'utekočinjajo'. Problem je, da ti strupi ne gredo iz krvi, ampak krožijo v njej in poškodujejo jetra vsakokrat, ko pridejo do njih. Zelo nevarne so tudi tiste, ki povzročajo orelaninski sindrom, npr. poljska in najlepša koprenka. Zastrupitev je zahrbtna, saj se simptomi pojavijo, ko je že prepozno, komaj po tednu, dveh ali treh – vmes imamo lahko samo blage prebavne težave, ki pa vodijo v hude ledvične in jetrne okvare.«

Katarina opozarja, da ne smemo dati v lonec nobene gobe, ki je ne poznamo, nismo prepričani, da je užitna, ali je stara.

Tudi z užitnimi se lahko zastrupimo

Posebej opozarja tudi na gobe, ki so užitne, a nevarne zaradi napačnega načina konzerviranja oz. zamrzovanja ali če so stare, gnile, plesnive, prepojene z vodo. »V gobah se začnejo kmalu po tem, ko jih poberejo, kopičiti različni razkrojni produkti. Motnje, ki jih povzročajo take gobe, štejemo tudi med gastrointestinalne zastrupitve in so za telo lahko vseeno precej naporne,« pove in dodaja, da poleg tega gobe večinoma niso priporočljive redno, kot glavni del obroka, ampak le 'začimba', saj so praviloma težje prebavljive. »Gobe je treba obravnavati podobno kot meso. Če z njim kaj ni v redu, ga ne jemo, in tudi če ga gnilega prekuhamo, se bomo zastrupili z njim. Zato gob tudi ne smemo imeti v vrečki. V njej ne dihajo, saj so živi organizmi, ki potrebujejo kisik. V anaerobnih pogojih se hitreje razvijejo patogene bakterije.«

Poletni goban

Črvi v gobah sami po sebi niso strupeni, so pa njihovi iztrebki, v katerih so bakterije. Zdrave, sveže gobe pred zamrzovanjem blanširamo ali popečemo na maščobi, da pobijemo trose plesni in bakterije v njih. »Goba, če ni toplotno obdelana, v skrinji še hitreje naprej razpada. Nujno jo pred tem dobro očistimo. Sama jih surovih ne zamrzujem, saj poznam precej primerov zastrupitve s surovimi gobami iz skrinje. Predvsem jih sušim, saj se mi zdi to najbolj varno in tako tudi najdlje zdržijo. Nato jih zmeljem v prah in kot začimbo dodajam rižoti, jajcem, mesu, v omake, golaž. Moje mešanice vsebujejo od 100 do 300 in več vrst gob. Veliko učinkovin v njih je tudi zdravilnih.«

Ob zastrupitvi

»Vsi, ki imajo kakršne koli simptome po gobah, morajo takoj na urgenco, to so nujni primeri,« je jasna. »Med čakanjem na zdravniško pomoč poskrbimo, da nevarno vsebino čim prej izbruhamo. Izgubljeno tekočino nadomeščamo z vodo ali nesladkanim čajem, nikakor ne z mlekom ali alkoholom, saj lahko poslabšamo stanje. Da pospešimo razstrupljanje, zastrupljencu ponudimo aktivno ogledje. Ostanke zaužitih gob shranimo, da določimo njihovo vrsto. Na izpraznjenju prebavil pa morajo vsi, ki so uživali strupene gobe, četudi še nimajo simptomov.«

Zlata pravila gobarjenja

- Nabiramo in uživamo samo gobe, ki jih dobro poznamo in smo povsem prepričani, da so užitne.
- Ne uživamo podarjenih gob, razen če jih podari izkušen gobar, ki mu brezprizivno zaupamo. Nikoli ne nabiramo starih ali črvihih gob in tistih, ki rastejo blizu komunalnih odlagališč, rudnikov, cest, kmetijskih površin, sadovnjakov. V naravi pustimo premlade primerke gob, ki še nimajo razvite trosovnice in so neprepoznavne.
- Gob naj ne uživajo otroci do četrtega leta starosti in starejši ljudje, ki imajo gastrointestinalne težave ali alergije.
- Najbolje se je včlaniti v lokalno gobarsko društvo, kjer imajo redne sestanke in determinacije, tja ljudje prinesejo gobe, ki jih želijo spoznati. Skupaj jih pregledajo, določijo, svetujejo o uporabi. Razstave, ki jih prirejajo društva, so brezplačne.

Užitni smrčki (levo) letos že rastejo pri nas. Povezneni smrčkovec (desno).

Rastejo tudi pozimi in pomladi

»Čez zimo so nas razveseljevale zimske panjevke (*Flammulina velutipes*) in pozni zgručevci (*Sarcomyxa serotina*), obe vrsti veljata za pogojno užitni, zato je obvezna toplotna obdelava. V toplejših dneh februarja je bilo mogoče zaslediti tudi bukove ostrigarje (*Pleurotus ostreatus*),« pravi in nadaljuje: »V spomladanskem času so se letos že precej hitro pojavile marčne polževke (*Hygrophorus marzuolus*), celo razni smrčki (*Morchella sp*) so bili zelo zgodnji v marsikateri regiji Slovenije. Vsi so pogojno užitni in jih je treba toplotno obdelati. Pri smrčkih/mavrahah je treba tudi paziti, da se jih ne zamenja s podobnimi strupenimi vrstami, ki rastejo v istem letnem času – na primer pomladanski hrček (*Gyromitra esculenta*) ali orjaški hrček (*Gyromitra gigas*). Obe vsebujeta giromitrin, hlapljivo smrtno nevarno snov. Ravno tako je treba paziti, da jih ne zamenjamo s poveznenim smrčkovecem (*Verpa digitaliformis*) in češkim smrčkovecem (*Verpa bohemica*). Vse štiri slednje vrste sodijo med zavarovane glive in so uvrščene na Rdeči seznam gliv Slovenije,« opozarja.

»Nekje od druge polovice aprila dalje lahko tudi pričakujemo majniške lepoglavke (*Calocybe gambosa*), v začetku maja pa žveplene lepokljunčarje (*Laetiporus sulphureus*) – oba sta pogojno užitna. Njim se kmalu pridružijo že prve golobice (*Russula sp*) – pri katerih se užitnost razlikuje od vrste do vrste, poletni in borovi gobani/jurčki (*Boletus reticulatus* in *Boletus pinophilus*) in lisičke (*Cantharellus sp*) ter mnoge druge vrste gob proti koncu maja in v začetku junija, ko nastopi večji bum gobje raznovrstnosti.«

Besedilo: Mateja Blažič Zemljič

Fotografije: Mankica Kranjec, Kreativna baza, Katarinin arhiv

Ne drži, da pozimi gobe ne rastejo – Katarina tedaj nabira zimsko panjevko.

Pečovniška duglazija je najvišje drevo

Zavod za gozdove Slovenije je ob mednarodnem dnevu gozdov (21. marec 2024) uradno razglasil najvišje drevo v Sloveniji. To je s 67,02 metra 140 let stara duglazija, iglavec, ki raste v Mestnem gozdu Pečovnik pri Celju.

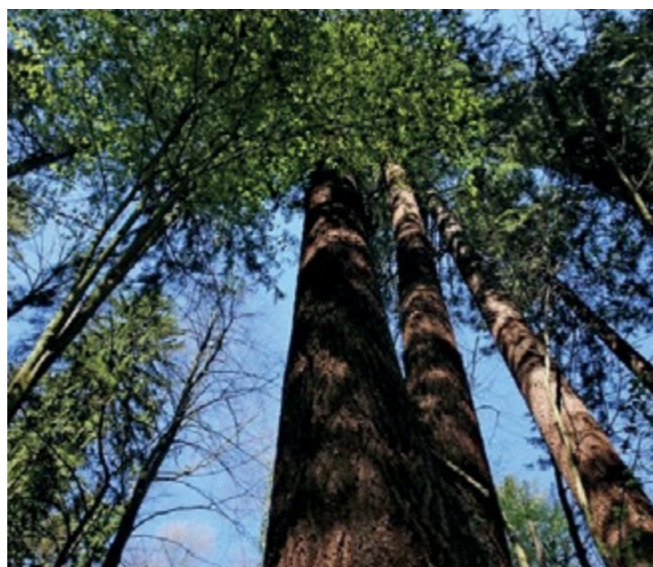
140 let star iglavec v Mestnem gozdu Pečovnik pri Celju je hkrati tudi največje živo bitje v Sloveniji. Za dobre štiri metre je višji od Sgermove smreke na Koroškem – ta ostaja najvišje slovensko avtohtono drevo.

V pečovniškem gozdu, kjer so prve duglazije posadili že leta 1883, so doslej evidentirali 210 velikih dreves.

Na osrednji slovesnosti ob mednarodnem dnevu gozdov, ki je letos potekala pod geslom Gozdovi in inovacije – nove rešitve za boljši svet, so v mestnem gozdu odprli tudi tematski poti Zgodovinski gozd in Pot velikank. Na tej lahko obiskovalci spoznavajo in začutijo najvišja drevesa v Sloveniji, na poti Zgodovinski gozd pa zanimivosti iz preteklosti gozda, ki so ga Celju pred več kot 500 leti podarili celjski grofje. Že leta 1484 je bilo v celjski sodni knjigi zapisano, da ima mesto svoj gozd v Pečovniku. Avtor vsebinskih zasnov obeh poti je celjski gozdar **Robert Hostnik** z zavoda za gozdove.

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije

Fotografija: Zavod za gozdove Slovenije/Andraž Purg

Gašperjev kostanj je najdebelejši

V vasi Močilno visoko v posavskih hribih raste orjak. Gašperjev kostanj šteje že čez 400 let in roke si mora podati deset otrok, da ga lahko objamejo. Je najdebelejše drevo v Sloveniji, ki je bilo v vsem tem času nema priča odseljevanj, grozovitih golosekov in vojnih viher. Pod njegovo mogočno krošnjo se, odkar pomni, zbirajo vaščani, po njem pleza razposajena mladež, vsako leto pa navrže za več kot 200 kilogramov plodov. Kako mu je mineval čas, kaj vse je videlo, kdo je hodil tam mimo?

Besedilo in fotografija: Jože Prah

Zemljo in vodo varujemo, plastiko oblikujemo

Turistična zveza Slovenije ob svetovnem dnevu vode, 22. marca 2024, ki letos poteka pod sloganom 'Voda za mir', vabi k začetku čistilnih akcij, med katerimi bomo skupaj očistili obale rek, jezer, morij in pospravili smeti s parkov, mestnih ulic in gozdov ter s tem prispevali k ohranjanju čistejšega in bolj zdravega okolja.

Akcije bomo zaključili ob že 54. svetovnem dnevu Zemlje, 22. aprila. Letošnja rdeča nit je 'Planet proti plastiki', zato med očiščevalnimi akcijami tokrat posebno pozornost namenite plastičnim odpadkom. Le 16 odstotkov plastike in plastične embalaže se reciklira, preostanek pristane na odlagališčih, v sežgalnicah ter v naših rekah in oceanih. Plastika je škodljiva za zdravje ljudi in biotsko raznovrstnost, izjemno grda je tudi na pogled.

Z letošnjo akcijo si prizadevamo ne samo za čistejši in bolj zdrav jutri, temveč tudi za lepši svet, zato ob tej priložnosti vse zainteresirane vabimo k nagradni igri, v kateri iščemo najlepši izdelek iz odvržene

plastike. Prepričani smo, da bodo zlate roke naših turističnih prostovoljcev, šolskih in vrčevskih otrok pa tudi druge zainteresirane javnosti iz odpadne plastike uspeli izdelati čudovite okraske, vaze, mape, posode in druge izdelke.

Ob zaključku akcije, 22. aprila 2024, bomo najlepše in najbolj izvirne izdelke objavili na naši spletni strani. S spletnim glasovanjem bomo izbrali najbolj všečen izdelek. Avtorja/avtorje bomo povabili k predstavitvi izdelka v **Paviljon Expanso ob Soboškem jezeru**, v okviru dogodka **Srečanje obvodnih krajev**, ki bo **1. junija 2024**. Skupaj z nami boste doživeli Pomurje skozi edinstveno razstavo, ki turistično ponudbo, naravo, domačo obrt in kulturno dediščino prikaže s pomočjo inovativne tehnologije.

Slike izdelkov in čistilne akcije naložite do 22. aprila 2024 na naslednji povezavi: <https://forms.gle/1D41WZMgzmaSwj3y9>

Slovenska turistična revija Lipov list, nadaljevanje Turističnega vestnika, izhaja 2. teden v sodem mesecu

UDK 338,34+796,5(497,12), ISSN 0352-4353
April 2024

Izdaja:
Turistična zveza Slovenije

Naslov uredništva:
Turistična zveza Slovenije, Miklošičeva cesta 38/VI,
SI – 1000 Ljubljana, tel. 01/43 41 670,
info@turisticna-zveza.si, www.turisticna-zveza.si

Urednica: Polona Freljeh
Lektoriranje: Mateja Blažič Zemljčič
Oblikovanje: Polona Jericijo, PriMS mediji, d.o.o., Ljubljana

Uredniški odbor:
Boštjan Luštrek, Iztok Pipan, Jure Sodja, Karmen Grebenc
Burger, Urša Jurak Kuzman, Katerina Vidner Ferkov

Transakcijski račun:
SI56 03100-1000010639

Naročilo na Lipov list oddate na info@turisticna-zveza.si
Celoletna naročnina za 2024 je 40 eur.

Lagea - Za kakovostno spanje že več kot 30 let!

Ali ste vedeli, da je podjetje Lagea že več kot 30 let prisotno na slovenskem trgu? S ponosom zagotavljamo kakovostne izdelke in storitve, ki zadovoljijo tudi najzahtevnejše stranke.

Dolgoletne izkušnje in zadovoljstvo naših strank sta naš največji ponos. Specializirani smo za prodajo vrhunskih vzmetnic, postelj in hotelskega tekstila. Poleg tega aktivno opremljamo hotele, apartmaje in ostale turistične nastanitve, kjer zagotavljamo udobno in kakovostno spanje za goste po ugodnih cenah.

Veseli nas, da se naše stranke iz leta v leto vračajo, kar dokazuje visoko kakovost naših izdelkov in storitev ter konkurenčne cene. Pri Lagei se trudimo izpolniti vaše želje in potrebe, zato vam z veseljem pripravimo ponudbo, ki je prilagojena vašim željam in potrebam.

Pridružite se množici zadovoljnih strank že danes! Obiščite nas na naši spletni strani www.lagea.com ali nas kontaktirajte na telefonsko številko 07 4994770. Za več informacij nam lahko pišete na e-naslov tanja.ledic@lagea.si.

Za kakovostno spanje in vaše popolno zadovoljstvo - Lagea je prava izbira!

35. FESTIVAL
DOBROTE SLOVENSkih KMETIJ
17.-19. maj 2024, Minoritski samostan Ptuj

